

188948

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

P. o. hung.
778 e

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GREGUSS ÁGOST

M E S É I
OSZK

Országos Széchenyi Könyvtár

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM R. TÁRSULAT KIADÁSA

1878

Ára 1 frt.

VIII
20. hang
718 e

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

GREGUSS ÁGOST MESÉI

Országos Széchényi Könyvtár

GREGUSS ÁGOST

M E S É I

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

BUDAPEST

AZ ATHENAEUM TÁRSULAT TULAJDONA

1878

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

188948

Budapest, 1877. Nyom. az Athenacum r. társ. nyomdájában.

Régi történet

Nincs boldogítóbb mint a szeretet ;
De háladatlan még ez is lehet :
Oly fokban a hogy ők szeretnek minket
Ritkán szeretjük vissza feleinket.

Egy ifju hős a harczban elesett :
Baráti sajnálták egy keveset ;
Gyászolta kedvese négy hosszú hét,
Huga egy évig, anyja a mig élt.
Egy másik ifju a harczból megtére :

Előbb barátnál mulat kedvére ;
Majd szeretőjének borúl keblére ;
Aztán megnézi mit csinál testvére ;
Ősz anyját is meglátogatja végre.

A Kárpát

Kézsmárkra vittek egy alföld fiát
A ki hegyet most első ízbe' lát ;
És annyi új kép, meg az útnak hossza,
Huzamosabban hatván, azt okozza
Hogy a legényt elnyomja buzgósága
És alva ér az ócska városkába.
Felköltik ott, és íme, nagyszerűn,
A Tátra hegysora elébe tűn :
« — Mily óriás fal áll szemem előtt !
Mácsszuk meg azt a büszke, nagy tetőt !
Fölnézni szép, de le még szebb lehet.
Az a magas úgy hív, úgy integet.
És messze sincs : a míg a vacsorát
Föladják, visszatérünk. Rajta hát ! »
Kinevetik ; de ő oly kérve kér
Hogy apja — főként okulásaér' —
Enged kívánatának.
Tehát ismét kocsira szállnak ;
S ez bámulatba ejti a fiút,

Mert neki ez csak «gyalog út.»
A ló közé csap a kocsis,
S érnek nem egy, több falut is ;
De az utolsó faluban
Észre veszik hogy már éjszaka van ;
Meghálnak ott, s hajnalban újra
Ujúlt erővel kelnek útra ;
És csakhamar a hegy tövében
Haladnak erdő sűrűjében.
S a sűrűség mind egyre nő,
S kapaszkodó s ereszkedő
Oly szűk lesz, oly göröngyös, meredek,
Hogy a kocsit fölváltja a nyereg.
Lóháton is több óra eltelik,
És újra béesteledik,
És újra éjszakázni kell,
Bár nem legnyájasabb e hely,
Mert a szobájok sziklazug,
Gránit darab a vánkösük
És derekaljok pusztá gyep.
Otthon bizony kényelmesebb.
Valami jól nem is pihentek,
S mihelyt kelet felől derengett,
Indultak ismét, már most gyalogjába,
És jámborunknak csetlik-botlik lába :

Elsíklík itt, ott megreked,
Itt hómező, ott görgeteg.
A fiú fáradt, csüggeteg.
Az a sovárgott csúcs pedig,
A mint felé közeledik,
Vele mintegy kötekedik,
Hátrálni látszik, sőt el is tűnik.
De valahára, nagysokára,
Fölkápászkodnak az ormára,
S a jó fiú bizakodott
Hogy kára pótolódik ott,
A lenge köd majd szétfoszol körüle
S dús láthatár lesz fényben kiterülve.
Szegény csalódott. Nem ritkúl a köd,
Sőt völgyet, ormot még jobban beföd.
Nem látva semmit, csak leszállnak,
S az apa így szól bús fiának :
«— Nagy hegyek és nagy szellemek,
Bár messze vannak, közel tetszenek ;
Hozzájok férni fárasztó, nehéz,
S ha oda jutsz is, gyakran ködbe vészsz.»

A tengerszem

Apa s fiú, ringó csolnakban ülven,
Elnéztek a tengerszem sima tükrén,
S nézték gyönyörrel tarka fenekét,
Mely úgy kitárja minden rejtekét
Hogy benne minden porszem látható,
Sőt szinte kézzel fogható.

Szóval, a tó

Oly csillogó, oly csábító,
Hogy a fiú fölkeri az apát :
Engedje meg hadd lábolhassa át,
Szedni belőle kövecset, csigát.
Az apa erre ily választ adott :
« — Azt véled-é hogy meglábolhatod ?

Jó lesz előbb ha lebocsátod

Az evező lapátot,

Megtudni mélyét. — Oh miér' ?

Mond a fiú, hisz kezem is leér. »

Fogadja mégis apjának szavát,
És lám, nem ér fenékre a lapát,

Bár mennyire
Meríti le.

És újra szól a bölcs szüle
(S most már az ifju szégyenkedve hisz):

« — Fiam, minél tisztább a víz,
Annál mélyebben láthatunk belé
S annál kevésbbé mélynek tűn elé ;
De zagyva viz fenekire
Nem látni le,

S habár csak sárral van teli,
A feneketlenséget színleli. »

Olykor felületesnek van jelelve
Kinek világos, érthető a nyelve ;
Míg mély tudósnak szokták tartani
Kinek homályosak a szavai.

A szomoru bölcsész

Egy európai budhista,
Egy pessimista, schopenhauerista,
Búsan, sötéten, szótlanúl
A Dunaparton fel s alá vonúl ;
S ha meg is nyílik ajka,
Előbb kitör sohajba,
Meg aztán böven fejteget
Egy iszonyú elméletet.
« — Akármilyen szépnek látod,
Ugymond, e nagy világot,
Nem szülte más mint vak s' rossz akarat,
És a ki él, csak bajt és kínt arat.
Mint gyermeki az ősrönek,
Az emberek is gonoszakká lőnek,
Egymást gyötörni szüntelen.
Igy volt ez, így van, így lesz. »
A hídra ér, siet a víz alatta,
S ő a folyamba lemutatva :
« — Jól teszi mind az, így kiált,
Ki fölkeresi a halált.

Egyetlen üdvünk a megsemmisülés» !

Azt várod úgy-e most kidül ? és,
Tettével bizonyítva bé tanát,

A Dunába fojtja magát ?

No majd biz épen !

Ott ama ház első emeletében

Várnak reá, a lámpa már is ég,

Mellette kedves, csínos feleség,

És kedves, csíntalan gyerek-fő.

Hát még a hivatalbeli teendő !

Azt sem szabad elhagynia,

Hisz ő honának hű fia.

Lelkünket oly örömmel tölti látnunk

Hogy elfogult felebarátunk

Mit szent igaznak tart se viszi végbe

És szíve jobb mint képzelt bölcsesége.

A lázongó inasok.

Nem régiben
Egy moralista könyviben
Oly furcsa összeesküvésről
Olvastam, a mely kétség nélkül
Ott eshetett szép Francziaországban,
A forradalmak mutató hónapban,
A hol ilyesmi néha kedvtelésül
Mint mondva csinált munka készül.
Az inasok, látván hogy az inaskodás
Nem jó szokás,
S úgy vélekedvén hogy, ha gazda nincs,
Önként lehull a szolgai bilincs :
Hogy véget vetnek, összeesküvének,
Az urak életének.
Tartnak dühös beszédeket,
És köszörülnek késeket,
S kitűzve már a nap, a véres,
Midőn az úr az ördögé lesz !
Akadt azonban köztük egy
Kinek fejébe még se megy

Hogy a gazdáknak ellene
 Forradalmazni kellene ;
 Tehát kiállott
 S pajtásinak oda kiáltott :
 «— Ha sikerül, mit tervezünk,
 Az urakat elveszteniünk :
 Honnan lesz aztán kenyérünk ? »
 Fogott a szó,
 És elmaradt a revolúció.

Nem marad ám el az a más,
 Öröktül fogva tartó lázadás :
 Az ostobáké tudniillik
 A kik az észet irigylik.
 Pedig csak egyet kéne tudnotok :
 Ha összesűgó fondorlásitok
 Az eszes embert mind kiirtanák :
 Ti meg nem élhetnétek, ostobák !

Az oroszlán és számár meséje

Elmondta Aesop hogy midőn
Az oroszlán halála lőn,
S nem kelle tőle félni már :
Hozzája rúgott a számár.
Megírta később egy franczia író*)
Hogy e számár, mint álnok síró,
A porba omlott hatalom felett
Dicséretet zengedezett.
Azonban új buvárok kisüték
Hogy a mesének itt sincs vége még.
Tudnillik : az arslán nem volt halott,
Csak egy kis ájulásban szunnyadott,
S ép akkor ébredt álmiból
Midőn a csacsi szól.
Nem tudta hogy megrúgta a számár ;
De dicsbeszédét jól hallotta már :
Azért vele mindjárt szövetkezett ;
S új rendszer korszaka következett :
Erőszak és számárság korszaka.
Lett is éjszaka !

*) Lachambeaudie.

A róka két szava

A róka ki, egy álarczot meglátva,
Boszúsan fölkiálta :
«— Be szép pofa, de nincsen ám agya !»
Midőn oly női arczot lát vala
A melynek úgy be volt mázolva bőre
Hogy majdnem álarcz lett belőle,
Még boszusabban így szólt a hamis :
«— Be rút pofa ! pedig van agya is !»

A toll meséje

Kard ö felsége, a miniszterét
 Előhivatván, hozzá így beszélt :
 «— Nem tűröm immár hogy hitvány ludak
 Rosz jobbágyimnak tollat nyujtsanak,
 Mi ellenünk irkálni untalan ;
 Hát veszsen a lúd valamennyi van !»
 Szólott haraggal s boszusan.
 Miniszter úr pedig
 Félénken így merészkedik :
 «— Legyen szabad kimondanom
 Hogy, fájdalom !
 Hijába irtanók ki a ludat,
 Mert tollat ugyan más madár is ad.»
 A zsarnok erre fölkiált :
 «— Minden madár veszsen tehát
 Ki tolladó !
 S így veszsen el, ha kell, egy millió !
 Ekkor, sápadtan mint a liszt,
 Bebókol egy udvari tiszt,

S ijedten áll meg vele szem közt.
«— Egy angol ember ezt az eszközt
(Szól, egy rakás vas tollat oda vetve)
Egy ócska kardbul készítette.»

Hogy azt ne mondják, idegen
(Vas) tollakkal ékeskedem,
Im tudatom : e toll-históriát
Britanniából hoztam át,
Mint Posner Károly Lajos magokat
Az ő nevével diszlő tollakat.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A lángész

Volt egyszer egy merész gyermek,
Ki rá kevély szüléinek,
Vagyis magának, elhivé
Hogy az egész világ övé,
Hogy nincs nagyobb ész az ő eszínél,
És a mit ő tesz, ő ír, ő beszél,
Kivált ön ügybajairól,
Az hetedhét országra szól.
Csupán az volt a bökkenő
Hogy a világ nem hitte a mit ő,
A maga útján mendegéle
És nem törődött egy cseppet se véle.
Nagyságát senki sem értette meg,
A jó fiú nem kellett senkinek,
Se tervei az országvezetőknek,
Se könyvei a könyvkereskedőknek,
Se versei a szerkesztőknek.
S a mint az évek száma nő,
Fogy az erő,
S minél több tagbul áll családja,

Annál kevesbet bír keresni rája.
Elkölti az örökvagyont,
Váltót bocsát ki, csődöt mond ;
S midőn így fokrul fokra sűlyed,
Elejti az eszményi művet
Mely csalogatta hitlenül ;
S végtére a szegény örül
Hogy egy forintos díjnok lesz belőle,
Köznapi irományok körmölője.

Oh mily keserv, ha a prózai lét
Elzúzza ábrándunk költészetét !
Boldog ki, jóllehet fenkölten érez,
Czéljait hozzá méri erejéhez.

Országos Széchényi Könyvtár

Ki az éljen

Összegyültek a madarak
 Hogy követet válaszszanak
 Ki Jupitert kérlelje meg
 Kedvezne szárnyas népinek.

Nos hát kit küldjenek ?

A sast ki hozzá úgy is gyakran jár át ?
 Vagy Juno kedvenczét, szép tollu pávát ?
 Bölcs baglyot-é ? tyukot, alázatost ?

Kakast-e, szózatost ?

Nagy lelkü pelikánt ?

Báj hangu csalogányt ?

Szelíd galambot ? bátor kakukot ?

Bankát a ki harsányan babukol ?

Sok fütty, csicsergés, károgás között

Az egyetértés végre létre jött,

S megállapodtak abba'

Hogy legjobb lesz a banka :

Nem, mintha természetesb nem volna más,

De a verébnek ő is óriás ;

Van tán erősb, de néki is van karma ;

Van ékeesebb, de ő is tarka-barka ;

Még konty is van fején ;
S minő kecses, ha mén ;
Igaz hogy szárnyalása nem magas,
De nem is oly vérontó mint a sas ;
Nincs benne dölyf, nincs szemtelen igény,
Magaviselete szerény,
Szaga pedig tulatesz mindannyién.
Semmit se használ a madár világnak
Hogy a bankánál szebbet, jobbat látnak,
Bölcsőbbet és nagyobbyszerűt :
Csak ő maradt legnépszerűbb.

Mi által lesz — mi az a bü —
Nálunk az író népszerű ?
Nem magas eszme, nem mély érzelem,
Csak üres élcz, hóbortos képzelem ;
Nem tiszta nyelv és tiszta forma,
Csak a mi forr, de nincs kiforrva ;
Nem hü valóság, igaz eszmény,
Csak hazug árnyék, ködbe veszvén ;
Nem a haza hő szeretése,
Csak neve ingyen fölvevése ;
Nem az a szent, isteni tűz,
Csak egy kis mindennapi bűz.

A kontár

Kontárnak szidta egy kontár a mestert,
Mit az utóbbi (kár volt) megneheztelt.
«— Mit szórsz reám, ugymond, rágalmakat?
Ki téged egy újjal se bántalak
— Nem bántasz engem? bödül rá a kontár :
Te vagy ki engem meglópál, megrontál !
Hisz a te átkos műveid nekül
Engem tekintenének mesterül !»

Egy anya és fiai

Hol volt, hol nem volt, mond a krónika,
Volt egyszer egy anyának két fia :
Az egyik, otthon, anyját ápolá
S nehéz napjaiban vigasztalá ;
A másik a világban szerte járt,
És tudta bár anyjának sok baját,
Azért vigan volt, nem nézett felé.
És anyja mégis folyvást szereté,
Sőt a mi több, még büszke volt reá,
Mert a világ szemét kápráztatá.
De a mulatság nem lehet örök,
Legényünk ereje is megtörött ;
Rá csap gorombán a vénség szele,
És kénytelen jó szándékkal tele
Haza kerül a tékozló fiú.
És íme ! anyja most is oly hiú
Hogy, a ki rá sem gondolt azelőtt,
Ujjongva tenyerén hordozza őt ;

Míg hű fiáról nem szól egyebet
Mint : «— Ő megtette a mit kellett.»

Haza anyánk is néha vak
És kincseit hibásan osztályozza :
Aranyját lisztnek nézi csak,
Lisztjét pedig megaranyozza.

Még egy anyáról

«— Vízet! hamar! az aranyos pohárba!»
Rivall az anya mostoha fiára.

«— Jaj! összetört az aranyos pohár!»
Szól ez, s a mámi ütlegeli már.

«— A botját fogta rá bátyám Peti,
S kezembül úgy ütötte ki . . .»

Peti a mámi édes gyermeke
Kit sohsem érint büntető keze.

Most is csak ismét a másikra dobban:

«— Hát, rossz kölyök, mért nem vigyáztál
[jobban?

Elismered hogy láttad hogy a bátyád
Rád méri tisztos szándokú csapását,
S te még se fordultál meg hirtelen,
Hogy, a pohár helyett, hátad legyen
A tánczoló bot czélszerű alapja!»
S fiát busásan ujjal megcsapja.

Akár hogyan viselje is magát,
Ütik, verik a mostohát;

Akár mit is kövessen el a kedvencz,
Együgyü anyja néki egyre kedvez.
Európa! mostoha gyermeked a török :
Hijába jó, te mégis csak töröd.
No, bezeg édes gyermeked a rác,
Annak de minden gaz csínyt megbocsátsz.
S mi lesz a köszönet mit érte látsz ?
Délszláv garázdaság és muszka láncz.

A jámbor és a kígyó

Minden mesés könyv úgy-e szól?
Szóljunk mi is, a jámbor férfiről,
Ki — mert eszénél többet ért a szíve —
A fagytul dermedt kígyót haza víve
Fölélesztette tűzhelyén.
A féreg, hálátlan levén,
A jóltevőjét agyon marta.

Mások szerint, csupán akarta:
Mert, a midőn mérgét belé harapná,
A gazda gyorsabb volt a fenevadnál,
Reá tapintott fütykösével,
Gonosz fejét úgy zúzta széjjel.

A dermedt rácz, a magyar tűzhelyén
Föléledvén,
Szintén harapna. És mi jámborok
Megérdemeljük hogy rajtunk kifog,
Ha idején nem látjuk át
Hogy ki kell törni a fogát.

A virasztó

Kinyújtóztattak egy derék legényt.
Virasztó asszony tölti ott az éjt,
S imádkozik az elszállt lélekért ;
No, közben, egy sort alszik is kenettel.
De hát, a lélek még nem lebegett el,
Nem volt a holt még holt, csak rejtezők.

Fölérez, gyűjti az eszét,
Erőködik, nekifeszül,
És emeli fejét reszketegül.

A nő laposan pislogó szeme

Ép ekkor oda révede.

Tán meg is ijedt ? Isten őrizz !

Jól tudja ő hogy holtat őriz,

És tudja is mi a kötelessége.

Szent komolyan a koporsóhoz lépe,

S kezét szegénynek homlokára téve :

«— Te már a holtak országába mentél ;

Ezen árnyék-világon mit keresnél ?

Feküdj le szépen, ne mozogj hijába !»

Szól, s visszanyomja forgács-vánkosába.

Ozmanli mellett így viraszt
Európa asszony, holtnak híve azt.
Szintén lenyomja fölemelt fejét,
S már örökét is szedi, osztja szét.

Európa asszony ? Hát ki a ?
Biz az : a diplomácia ;
A diplomáciát pedig
A diplomáták képezik,
A kiktől minden kitelik,
Ki még az is tán hogy elhitetik
Hogy a török csak felbonczolni jó
S csupán a muszka életre való.
Hisz diplomáták mind legjobban tudják
A népek igaz végzetének utját,
S akárhogy tiltakoznak is ezek,
Mit bölcseségek tervezett,
Beléjük diktálják a «helyzetet.»

A hű kutyáról

Városba viszi pénzét a paraszt ;
És Bodri, kit a háznép hon maraszt,
Siet, urát követni.

Nem hagyja magát elveretni,
S a gazda szitka s ködörösései
Csak annyira birják riasztani
Hogy távolabb kíséri, nem közel.

Igy érnek az erdőig el,
Hol két betyár lesett a védtelenre.
«-- A pénzedet!» kiáltják, neki menve.

Ő sem veszi tréfára, visszavág,
S le is terül az egyik mákvirág ;
De most a másik megragadja,
S oly sikeresen fojtogatja

Hogy vége van

Bizonyosan,

Ha rögtön ott nem terem hű kutyája
S a gazt a földre nem czibálja.
Gazduram ekkép menekül,

Folytatja útját, megkerül,
S ebével ismét haza mégyn :
Ott Bodrinak, csak úgy mint régen,
Száráz kenyér és bot juta.

Igy jár az ember, ha kutya.

A birkanyáj

Tudva levő hogy csalfa kortesek
A nép inyének úgy hizelgenek
Hogy a magok tisztátlan akaratját
Kivívhasák, még botba is ugratják.
Úgy tesznek ők miként a róka tett
Kiről beszélem e történetet.

A farkas bárány húsrá érez éhet ;
De a hegyen, hol a nyáj legelészett,
Fenyegetőn áll a juhász laka
S ott jár-kel ebeivel ő maga.
Az ordas hát a rókához mene,
Hogy azt a nyájt a völgybe csalja le ;
Ez néki is, mondá, hasznára lesz.
Erőnek ingyen nem szolgál az ész.
Meglett az alku. Más nap viradóra
A nyáj közé lopózkodik a róka,
S a birka népnek szónokolni kezd :
«— Ti legelőnek nevezitek ezt ?
Kopár a föld, soványak a füvek ;

Igaz csuda hogy még lézengetek.
S azt vélitek hogy a zsarnok juhász
Rátok csupán szeretetből vigyáz?
Rabok vagytok! S lehettek szabadok!
Én arra nektek útat mutatok.
Tekintsetek le itt e sziklafokrul:
Sorsotok ott len boldogságra fordul.
A legelő mily dús ott, íme látni,
S nem is boszantnak uratok kutyái.
Csak egy kis ugrás: és oda le vár
Arany szabadság, örökzöld határ.»
A fokra csődül a bárány sereg
Hogy az ígélet földjét nézze meg;
A róka ekkor egyiket, legszélrül,
Úgy meglöki titokban hogy leszédül;
S e hathatós utmutatás szerint
Utána ugrik a bölcs birka mind.
Farkas uram lakmáz a hegy alatt,
Róka komának is jut egy falat.

Papválasztás

Három jelöltből melyik lesz a pap?
Egyik tudós, úgy mondják: vas kalap,
A szava vékony, teste mint a toll,
S a gyermek is megérti ha papol.
A második jó falubéli fi,
Termetre, észre nem nagy, sem kicsi.
A harmadik szép, perszonátus ember,
Szájában ékes, hangos nyelv kelempel,
S oly körmönfontan vágja ki beszédit
Hogy még bírák uraimék sem értik.
A szavazásnak vége pedig e lett:
Az a legelső senkinek se kellett,
Egy páran álltak föl a másik mellett,
A harmadik majd egyhangúlag meglett.

Egy kaszinóbul

A melyet ím elmondok, az eset
Hazánk vidékén, oly helyen esett
A hol se pénz, se ész kincseinek
Valami nagy bővében nincsenek,
Hanem, miképen mindenütt honunkban,
Annál több hařsány szónokuk van.
Mivel pedig hogy magyar emberek :
Bálványuk van kit istenítenek,
S bűnbakjok is van kire átkot szórnak
És elneveznek hazaárulónak.
Jaj annak a ki a bálványon bármi
Csekély hibát merészkednék találni !
De még jajabb kinek garázda nyelve
A bűnbakon valami jót is lelne !

Biz én se bálványt, se bakot
Nevén nevezni nem fogok,
Különben egy-egy buzgó atyafi
A mérgit akkép adja ki
Hogy kis mesémet nem olvassa el.

Már pedig azt olvasni kell.
Úgy lön tehát hogy egy vasárnap,
Midőn a kaszinóba többen járnak,
Valami vakmerő akadt,
Hangoztató oly szavakat,
Melyek a bálványt nem dicsérik,
A bűnbakot meg nem becsmérlik.
A kaszinó elébb csak összenéz
(Mint Garaynál a harmincz vitéz);
De majd a csöndet váltja szörnyű vész.
«— Le vele! — Ki vele! és: — Föl vele!»
Ordítanak minden fele,
És összetépnék már a nyomorúttat...
Ő menekülni keres útat,
S kérő kezével addig, addig int,
Míg végre szóhoz jut megint.
«— A honfi érzés arra hajt
Hogy elhárítsam azt a bajt
Mit hirtelen szavam most fölidéze;
S hogy legalább jövőre nézve
Ily szomorú jelenetek
Ha tán nem lesznek lehetetlenek,
De mégis meggyérüljenek:
Azért szeretnék, valami
Oly célra mely közhasznu, hazai,

Egy összegecskét alapítani.

— Úgy kell ! Helyes ! bög a tömeg megint.

— Az alapítvány lesz ezer forint

(Mond emberünk, s kél öröm riadása)

A czél meg : a felnöttek oktatása.»

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A vállalkozó kutya

Mese csak úgy levén méltó nevére
Ha benne valami el van beszélve :
Kegyeskedjék a nyájas olvasó
Gondolni — hiszen az gondolható —
Hogy a minék leirtam a czimét,
El is beszéltem hozzá a mesét,
S jót is nevettünk már ama kutyán
Ki általúszván egyszer a Dunán,
Most nagy merészül
Tengerre készül.

Tegyük hogy ezt elmondtam a legszeb-
[ben,
S lássuk minő tanulság rejlik ebben.

Nevethetünk az elbizott kutyán
Ki egy dunai diadal után
Már kevesebbet nem kíván
Mint a végetlen óceán ;
De sírhatunk az olyan emberen

Kit vágya szintén hordoz tengeren,
Jóllehet elnyelné saját folyója

Ha egy erős kar meg nem ója.

S lám, néki tenger kell, nem az a kar !

S lám, ilyen ember néha a magyar !

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A nagyra törő gyermek

A hold s a csillagok kibúnak ;
Megtetszenek nagyon a kis fiúnak :
«— Oh vedd le nékem, jó apám !
Te ott ülsz a cseresznyefán.
Mi kell ? Kezed kinyújtanod :
Elérheted, leadhatod.
— Oh dehogy érem, gyermekem !
Ott úsznak ők a kék egen,
A földi élet mélyiből
Hijába nyúlunk oda föl.
— Oh szállj le hát, s ültess föl engem !
Tudom hogy sikerül leszednem.»

A bölcs szüle
Továbbad nem vitáz vele
S az ágra fölsegíti magzatát :
«— No, fiam, szedd le hát »

«— Ez kell ! kiált az ellenzék vezére,
Mit a kormány még mindig el nem ére.»
Kormányra ültetik ; s mi lesz a vége ?
Hogy a mi kellett, nem kell, s nincs elérve.

Az uj Cato

Szigoru Cato nem engedte meg
Hogy néki mellszobort emeljenek :
«— Bámuljon a világ inkább azon
Hogy szobra mért nincs? mint, hogy mért
[vagyon?]

Igy tön az a bölc szótlan hazafi
Ki nem akart fejünkhöz állani :
«— Hadd szidják őt, hogy nem vállalja el ;
De ne, hogy ott van és meg nem felel.»

Országos Széchényi Könyvtár

Szép a szerény, ha vállán nem fityeg
Antisthenesi rongyos köpönyeg.

A csalhatatlan

Ismérek én egy ritka férfit
Ki mindent jobban tud mit bárki tud,
De bárha mindig igazsága van,
Kudarczot vall minduntalan.
Ő benne emberét találja
Mind a magán, mind a nyilvános pályán,
S akármi ügy az élet piacznán,
S nyelv, s nevelés, s művészet, s tudomány.
A politikát minck is emlitem?
Hisz abba' minden magyar egy kis-isten.
Legyen az nő, vagy ház, vagy paripa:
O látja ám melyikben nincs hiba.
Igaz hogy a lova földhöz teremti;
De bajos ezt az ő szemére vetni.
Az is igaz hogy háza düledez;
De az építő mester vétke ez.
Hitvese sem ég angyala ugyan;
De kitanulta őt alaposan,
És úgy tudott elbánni ő vele
Hogy kész pokol lett házi élete.

Hanem hát arról mit tehet?
 Bottal csak neki nem mehet.
 Ír könyvet is. Hogy ne! Mindenhez ért.
 Csak az a baj hogy — isten tudja mért —
 Oly sok badarság gyűl soraiba
 Hogy az egész könyv *egy* sajtóhiba.
 Rosz a világ, pörrel fenyegetik :
 No majd befizet ő nekik !
 Ő rá ugyan hijába törnek ;
 Isméri csinját, binját minden pörnek ;
 Előre mondja : így meg így folyand,
 S ő biztosan megnyeri majd.
 Nem úgy foly, és elveszti. No de, jó ég !
 Ügyvéde oly együgyűn forgolódék.
 A pénzt se tudja senki sem
 Forgatni mint ő olyan ügyesen.
 Hogy még is beleveszt,
 Kinek rójuk föl ezt ?
 Szerencse hogy ő ennek sem oka,
 Ez a rossz év mindenkit buktata.
 De, szó mi szó, sok baja van neki,
 Éltét örök tusában tengeti ;
 S egy vígasztalja csak bajaiban,
 S ez a hite folyvást zavartalan :
 Hogy néki mindig igazsága van.

A vajas kenyér

Csöngetnek. Elmult egy hétköznapi ismét.
Az iskolából kilohol a kis nép.
Ilonka is haza felé megyen,
Gyorsan tipeg, s mint illik, éhesen.
Otthon szemébe tűn egy szép karéj.
« — Be nagy vajás kenyér, kiáltja, héj !
Irigylem azt a lánykát vagy fiút
A kinek ez a bő uzsonna jut. »
Mamája feleli : « — Nesze, tiéd a. »
Hát erre vaj mit mondott a kis Éva ?
Tán bőriből kiugrott örömeiben ?
Nem. Görbe szájjal, szólott ilyenképen :
« — Egész uzsonnám, semmi több, csak ez
[lesz ? »

Másét sokallasz, magadét keveslesz.

A búbos galamb

Egy pár galamb, férj s feleség,
Egymásban üdvöket lelék,
A míg csak egyszer — oh bubánat! —
A szomszéd dúczban ellenségök támadt :
Egy özvegyül maradt búbos galamb,
Kinek fő célja a kaland.
A férj őt megszerette, és miatta
Jó feleségét el-elhagyogatta ;
Szegény menyecske meg busúlt igen,
S gyakran sohajtott föl keserviben :
« — Csak az a búbos elpusztúlna,
Hogy házi üdvöm megújúlna ! »
S a mit kíván a sujtott feleség,
Im, teljesíti a kegyelmes ég.
A búbos egy szép hajnal földerültén
Reggeli sétájára kirepülván,
Az éhes kánya martaléka lett.
Jól éltek ismét a házas felek.
De nem sokáig ! Mert a férj egyszerre
Egy új bubossal esett szerelembe.

Nem tudni honnan, hogy cseppent alá :
Megvolt ! S az árva nő tapasztalá
Hogy nem csak alkalom szüli a tolvajt,
Alkalmat is szerez ki lopni óhajt ;
S míg férj uramban bűnös hajlam ég
Nem pusztul el a búbos ivadék.

A mese folytatása

A férj pedig, nem hogy meghunnyázkodnék,
De ő morog még :
«— Az én hibám-e ? hogy a szerelem
Amott virít, és itthon nem lelem.
Ha meg tudott hódítani feleségem,
Tudjon megóvni is a rózsaféken !
Csak bána vélem úgy mint azelőtt,
Dehogy keresnék máshol szeretőt.»

A mese vége

Mit szült a házi élet megbomolta ?
Szegény menyecskét «egy úr» ostromolta ;
Nem védte őt hű szerelempaizs,
Búbos galamb lett maga is.

A kolbászos kutya

Csak nézte Bundás, hosszan és merengőn,
Mi ott előtte állt, az asztalkendőn :
Egy hosszú kolbász, díszpéldány, nemében,
Alvó kigyóként, hármass gyűrűképen,
És mint a paradicsomi kigyó,
Oly csábító.

Kutya barátunk látja jól,
A sima, fényes héj alól
Hogy duzzad ízes belseje,
S csak úgy kidüled rá szeme.

Hát még a finom, égi szag !

Azt igazán ő érzi csak,

A nagy szakértő, vagy — g-vél — szagértő.
Nos, competens orrával oda ért ő,
S hogy oda ért, a szája is kitárult,
S hogy tárva volt, a kolbász bele járult,
S hogy bele járult a becses falat,
Bundás is eljárult, mi több, szaladt,
Hogy kün, a csöndes ákácdfa tövében
Elköltse hevenyében.

De tiszta üdv, hajh, nincs a földtekén :
 Megtudja mindjárt maga is szegény.
 A gazda megjelen a küszöbön,
 Ostor kezében, és elébe jön.
 Látván az eb hogy kutya van a kertbe',
 Gyors menekülés lőn a terve,
 S fut a kapun ki, a falak közül
 Hol ember sujt oly embertelenül,
 S bolyong az erdön, réteken,
 Bolyg napokig, szomorun, éhesen.
 Hát azután? — Csak ismét haza tért,
 Hogy otthon tolvajságaért,
 Azon felül meg kóborlásaért
 Élvezzen dupla bért.

Az emberek, hogy kikerüljék
 Elkövetett csínyöknek keserűjét,
 A bizonyos bajhoz, gyakorta
 Mellőzhetőt is vesznek még magokra.

A macskafiak

Macskában is csak gyerek a gyerek,
 Mulatni, rontani szeret ;
 Elég nekik,
 Ha az idő telik,
 Azt úgy is legkevésebbé becsülik.
 Gondolkodik két macskafi
 Hogy mivel kéne játszani.
 Amott az órainga, ni !
 Legjobb lesz azt boszantani.
 Ő is boszantja őket eleget
 Hogy mindörökké föl s alá lebeg.
 No, rajta hát !
 Versenyt kapodják hintázó vasát,
 És addig-addig fáradoznak ebben,
 Mig végre a függő egyet se lebben.
 A pontos óra megakad ,
 Méltó haragra is fakad,
 S hangoztat ilyen szavakat :
 «— Azt hiszi ez a két bohó
 Hogy rajtam kifogott ? Hohó !

Megállításomnak nincs foganatja !
Megy az idő, bár óra nem mutatja ;
 S ki ma pajzán gyerek,
 Lesz holnap zord öreg.
Kis lány, belőled vén anyó leszen,
S búsan durúzsolsz majd a tűzhelyen ;
Te meg, fiú, ha felnősz, egeret
Leshetsz napestig, úgy lesz kenyered.
Értsétek hát az élet céljait
S készüljetek komoly dolgokra. Csitt !»
Hijába dörmögött az okos óra,
Mert az a kettő nem ügyelt a szóra,
Immár javában játszott más felé ;
S játékuk ezt az elvet hirdeté :
Csak játszani, nagy szégyen nagy embernek ;
De csak, ha játszik, úgy derék a gyermek.

A törbe esett szarvas

«— Elöttem oh már hányan megfogóztak!
Utánam oh még hányan megfogóznak!
Elődeim kárán én nem okúltam,
Utódaim enyémen nem okúlnak!»

A beteg és az orvosok

«Minden cigány maga lovát dicséri.»
Hallottam ezt a közmondást dicsérni;
De orvosok tanítottak meg arra
Mily bölcsesség vagyon belé takarva.

Volt egy barátom, kit a gyomra bántott,
És doktor Y-tul kért tanácsot.
Fürkészve rá tekint az orvos úr,
Megtapogatja irgalmatlanúl,
Megkoczogatja hátul és elül,
Majd kérdezösködvén egyrül-mirül,
Szól fontosán: «— Most már tudom a bajt;
Nem nagy dolog, könnyű segíteni rajt'.»
De nem segített, bármi böven osztják
A méregdrága deák konyha kosztját;
És mit tegyen a szegény áldozat?
Hát, doktor X-ben, új orvost hozat.
A szenvedőt ez is jól megvizsgálván,
Csodálkozott nagyon a kollegáján:
Hogy ezt a bajt nem tudta felfödözni,
Holott világos hogy a máj... S a többi.

«— Hisz ezt csak az nem látja, a ki vak !
 Pár hét, s ön egészséges mint a makk. »
 Ismét megindult a «gyógykezelés,»
 Elmúlt a pár hét, el pár hónap. — És ?
 Nem tágit a betegség, meg sem ing ;
 Csupán az orvos változik megint.
 Z doktor az, ki mostan bele fog,
 A bajt meg másnak nézve mint azok ;
 De az eredmény ő nála se más :
 Tudnillik mind rosszabbra fordulás.
 Ilyenkor úgy illik s következik
 Hogy eszöket mind együvé teszik.
 Imé, tanácsot ülnek. És, csodás !
 A kik között nincs megállapodás
 Hogy miben áll a kórság voltaképen,
 Abban az egyben megegyeznek szépen
 Hogy itt a gyógyszer a kénkö csupán,
 Miért a beteget nagy szaporán
 Küldik . . . nem a Margit-szigetre,
 Mert az nagyon közelbe' lenne,
 Küldik a távol sárvizi fürdőre,
 S így szabadúlnak tőle egy időre.
 «— Minő szerencse, hogy ön ide jött !
 Mondá a fürdő-orvos, bók között :
 Szerencse önre, mert ön ép lesz itt ;

Szerencse rám, mert e víz erejit
 Mutatni, rég ily beteget kerestem.
 Csak okos urak laknak Budapesten !»
 Barátom örvend — a szegény betegnél

Egy kis öröm nagyon is elkél —
 Örvend hogy e forrásra rátalált,
 És bizton várja tőle a csodát,

Viz és remény bolondja . . .
 Hiszen a fürdő-orvos maga mondja !
 De csoda nem történt. Kétségbe eszen
 Jelen meg páczyiensünk Budapesten,
 Új gondjaúl az orvosok karának.

A bölcsek ismét megtanácskoznak :
 «— Mivel a kénkö nem használt neki,
 Szénsavval kell vérét vegyíteni ;
 A híres Fortyogóban töltse hát

A jövő év nyarát.»

Nem várva már sokat, elmén oda ;
 Hát ím, a híres helynek orvosa
 Oly biztatólag járul elibe :
 «— Mindjárt ide kell vala jönnie !
 Deszénsavunk — hál' isten, még nem késő—
 Helyre üti mit elrontott a kénkö.»
 Dehogy ütötte helyre, jaj dehogy !
 Étvágy, erő, vér, kedv, mind egyre fogy,

S hogy kitelik a fürdőzés szaka,
Még betegebben tér haza.
Az orvosi tanács meg' összeül
S belőle ily végzés kerül :
«— A hol se kén, se szénsav nem fogott,
Csak közönyös víz van javalva ott.»
A jó beteg, kihúzván a telet,
A közönyös Mélykútra «menetett»,
És az egészség hivatalos öre
Birt hatni ott is még a kétkedőre.
«— Nem vagyok olyan mint a sok üzér
A ki maga se tudja mit ígér ;
De én kezeskedem a sikerér'.
Szavamban bízhatik ingatlanúl,
Mig engem lát, meg nem vakúl!»
Minek utána elmondotta ezt,
A közönyös Mélykút működni kezd ;
Mind közönyösb lett maga is a vendég,
S észre se vette mikor eltemették.

Hogy engem a sors tengerhez vetett,
Fölhoztam ezt az esetet
A tengeri orvos előtt.
Sajnálta ő a hosszan szenvedőt,
S a meggyőződés hangján fölsohajtja :
«— Tenger vize segített volna rajta.»

A romlatlan

Volt egy kuvasz, otromba és goromba
(Tán akad ilyen több is szép honomba'),
Irigykedő, fenekedő,
S mind marni kész, ki csak elébe jő ;
De ha valami rossz kölyök
Neki egy konczot oda lök,
Azt nyelte csak, mást se hallott, se látott,
Sőt a latort köszönté mint barátot.
Ez a rüpök egyszer véletlenül
Jobb társaság közé kerül,
És látva ott egy ürge kis kutyát,
Ki hízelegve szerzi falatát,
Megbotránkozva fölkiált
(Ő, a falásban maga oly mohó):
« — Gyalázatos corruptió ! »

A kullancs

Egy kosra — még pedig tavalyi kosra,
Tehát a közmondás szerint okosra —
Ugy rákapott egy kullancs hogy szegény
 Alig ödöng a föld színén.

Marási ellen küzdene. Híjába!
Majd itt furódik, majd ott irhájába;
És végre válla közt foglal helyet
 Hol vakarózni sem lehet.

Kínjával immár nem bírván a kos,
Öngyilkosságot forral, az okos.

 Ez tőle tán csodálatos;
De rá ragadhatott a mai korbul
Mely, mihelyest az élet roszra fordul,
Halálban keres biztos menedéket.
Megy hát a víznek, bele fúlás végett.
Hanem a kullancs véleménye más:
Neki nem ízlik még a meghalás;
 S érezve hogy hová viszik,
 S hogy már a bunda is iszik,
 Előkápászkodik a bőrből

S feddőleg a gyötrött állatra zördül :
« -- Barátom, eszedet zavarva látom ;
Tudd meg tehát hogy : a kettő nem három,
Dorong nem furulya, és ó nem új.
Isten veled, s a hogy tudsz boldogúlj. »

Szólt, s menekült.

A kos pedig, a már-már elmerült,
Könnyűlve néz a távozó után,
S hálálkodás kél ajakán :
« — Oh jótevőm, isten veled !
Te visszaadtad-éltemet. »
Aztán, a félig-meddig holt,
A posványból kibandukolt.

Az oly minisztert is, ki évekig
A köz ügyekre rátehenkedik,
És fogy az áldás durva keziből,
S ha már neki sehogy sem sikerül
Elszájaskodni a nyomort
A melybe minket « lángesze » sodort,
S rászánja végre kegyesen magát
Hogy bársony székét másnak adja át
(Remek beszédben elbucúzva
Mely az ellenfélt összezúzza) :
Őt is dicsérik akkor igazán
Hogy nem ül többé az ország nyakán.

A róka és a szőlő

Tudják önök bizonyosan
 Mi a rókárul írva van :
 Hogy megkivánta a szőlőgerezdet
 Mely a kerítésről csábítva rezgett ;
 De, látva hogy azt el nem érheti,
 Rá fogta : savanyú, nem kell neki.
 Tudják bizonynyal azt is hogy a róka
 Csak hiuságában fakadt e szóra,
 S lelkébe' nem volt arra nézve kétes
 Hogy az a fürt nem savanyú, de édes.
 Hát vajon azt tudják-e ? hogy kománk
 (Ki szenvedélyesen nyalánk)
 Mihelyt kevély szava elhangozott,
 Ismét a szőlőhöz lopózkodott,
 Oly vakmerő reménynyel telve
 Hogy : hát ha mégis módot lelne
 Hogy azt a szép gyümölcsöt levehesse ?
 S lám, mily szerencse !
 A falnak létra volt támasztva, melyet
 Hanyag cselédség ott felejtett.

Most könnyü a szőlőhöz férkezés.
Föl is haladt a róka gyorsan, és
A fürtbe nagy mohón belé kapott ;
Hanem fejét is elkapá legott :
Mert a jeles fürt, melyért epedett,
 A legkitünőbb boreczet.
Kománk beharapott a savanyúba,
 S nekünk kacajra, néki búra,
Hazug szava igaznak bizonyúla.

Van ki miniszterszékre mondja : «Nem kell !»
Csak, mert önerejébül nem mehet fel ;
De hogyha létra van hozzája téve,
Egyszeriben kapaszkodik feléje,
S nem nyugszik addig, míg belé nem ül,
Azaz hogy ülne : mert a szék belül
 Hegyes szögekkel van teli
(A hűnyó népszerűség szögei),
 És szemben e «honi» szögekkel
Immár kománk őszintén mondja : «Nem kell !»

Lear király

Hát Lear királyt is elbeszéljem-é?
 Ki két leányát trónra ülteté,
 Mert ámitólag kérkedett neki
 Hogy ilyen-olyan forrón szereti;
 De harmadik lányát elkergeté,
 Mert czifra szóval nem fordult felé.
 Történetünknek az a vége van
 Hogy az a kettő, Goneril s Regan,
 Az ősz apát házából kiveti,
 S Kordélia nyujt menhelyet neki.

Mi a tanulság, kérdezed?
 Hogy a több száz választó kerület,
 Melyekből e szép haza áll,
 Nagyrészt megannyi Lear király:
 Hevülnek Reganér', Gonerilér',
 Ki nékik eget és földet ígér

— Az éggel ugyan nem igen törődnek,
Annál nagyobb barátjai a földnek —
 S a szájok ízént fecsegő
 Lesz általok képviselő ;
Míg, a kitől csak tettet várhatnának,
Oda se néznek hű Kordéliának.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A számár

Fájt az irígy számárnak hogy a ló
 Nagyobb, erősebb, és gyorsabb futó,
 S mert véle nem birt, hát okoskodott
 Mint veszze el a nemes állatot.
 Ment a király, az oroszlán elé
 S alásan ím e szókat rebegé :
 «—Fölséges úr, fényes gyülekezet !
 Halljátok a szörnyű merényletet
 A melyet a ló bűnös érzülettel
 A trónörökös ellen követett el.
 Tegnap véletlenül ott jártam épen
 A legmagasabb fészek közelében,
 Hol a királyi sarjadék
 Édesden aluvék,
 S mit látok ! Az a bestye lélek
 Sarkával a fönséges csemetének
 Fordúl, hogy ártatlan agyvelejét
 Kegyetlenül kirugja szerte szét.
 S bizony halál fia lett vón' a gyermek,
 Ha én, nagyot kiáltva, ott nem termek,

És el nem üzöm őt,
A gaz gonosztevőt.»

E vádra, homlokát ránczokba vonván,
Ekkép felelt a trónoló oroszlán :

«— Gaz vagy magad ! mert, fájdalom,
Nincs, és nem is volt magzatom.

Titkoltam eddig ezt az igazságot ;
De most kimondom : lássék hazugságod.»

S szólt újra a számár vakmerő szájjal :

«— Oh boldog én ! fölszólalásom által

Im az egész világ előtt

Egy igazság napfényre jött.»

Oh hány
Silány

Rágalmazó beszél mint e számár,

Midőn álarcza le van tépve már.

Előbb gázolja másnak érdemit,

S gázsága kitudódván, kérkedik

Hogy néki így-úgy sikerült

Hogy az igazság kiderült.

Az erkölcsbiró

Szeles Anikón megesett
Hogy megesett ;
Azután egy időig
Kalandos pályán hányódik-vetődik ;
De majdan ismét helyes útra tét,
S az ismerősök, megjavultaér',
Multját a híres «fátyollal» befödve,
Fölveszik újra kebelökbe.
Most jól van ismét ő keme,
Tán jobban is mint kellene,
Mert zagyva multját maga is feledvén,
Másoknak ügyeit forgatja nyelvén,
És a kire csak szó kerül,
Roszat tud ő mindenkirül.
«— Pál úr derék nőt választott magának,
A szeretők házánál ki s be járnak ;
Még Milka tizenkét éves se lesz,
S már titkon egy diákkal levelez ;
Biri kisasszony férjhez menni készül,
És magzatot rejt kedves meglepésül ;

A pirulós Etelke ablaka
Egy katonának nyílt meg éjszaka ;
Helén, a vén, a vadászszal szökött meg. »
Im, így beszélt ő a társas köröknek,

Pedig a fele sem igaz.

Mi lett a vége ? Semmi más csak az
Hogy a hová besompolygott csalárdul,
Ismét kilökték a jó társaságbul,

S most se becsület, se hitel,
Szavára csak a csöcselék figyel.

Gyarló az ember, s ha kit ér botlásan,
Kell hogy a megbánónak megbocsásson ;
És ha ki valamit elkövetett,
A jók között is újra ellehet,

Csak húzza meg magát szerényen

S bünt ne keressen az erényen.

Mert a ki erkölcs ellen vétkezett,
Az többet erkölcsbíró nem lehet.

Barát meg ellenség

Emlékszel-é még, tisztelt honfitárs?
 Midőn megindult a versenyfutás
 Mindennemű birói hivatalra,
 A sok folyamodó közé kavarva
 Volt két olyan a ki érdekle téged:
 Egyik barátod, másik ellenséged.

Jó emberednek a sikert
 Szívből ohajtád, s hogy kinyerd,
 Istenhez is bocsátál imádságot,
 Hadd tegye meg hogy «meglegyen» bará-
 [tod.

De az a másik, hogy meg ne legyen,
 Följártad, kezdve a miniszteren,
 Mind a kisebb-nagyobb tisztviselőket,
 Részletesen figyelmeztetve őket
 Minden hibára melynél fogva
 Ő nem való diszes birói fokra;

S vesztére törvén, sűrögve-forogva,
A míg el nem bukott, meg sem pihentél.

A gyűlölet erősb a szeretetnél :
Barátnak, úgy lanyhán, jót akarunk ;
Ellent leütni, megfeszül karunk.

Egy könyvárus meséje

Akadts egy bátor férfiú
Ki főleg arra volt hiú
Hogy magyar írók művei javát
Köz forgalomnak adta át,
Könyv-nem-vevő közönség ellenébe.
Mert könyvtelen a Könyves Kálmán népe.
És adta számos éveken,
Angol kötésben, díszesen,
Csak hogy nem angol áron ám,
De méreg olcsón, jóformán potyán :
Mert a magyar, pénzét marokkal hányva
Kártyára, lóra, pezsgőre, cigányra,
Meg lányra
De hányra !
Mint úrhoz illik, nem sajnálja ezt,
Bár teste, lelke rajta veszt ;
Hanem a könyv — melyért egyszer fizetsz,
És véle aztán holtig ellehetsz,
S még élvezi utódid sokasága —
Az a magyarnak, venni, drága.

De, hogyha senkinek,
 Vagy csak kevésnek kellenek,
 Hogy lehetett
 Terjeszteni a könyveket?
 Hát úgy biz azt hogy nagyobbára
 Ingyen küldé a honfiak nyakára,
 Hol iskoláknak,
 Hol jó diáknak,
 Meg körbe állott olvasóknak,
 Meg egyéb koldulóknak.
 Így dolgozott ő, a vagyonba'
 Mind egyre fogyva,
 De könyvben és érdemben növe,
 Mint irodalmunk martir terjesztője;
 Annyival inkább martir, mert a hon
 Azt hitte hogy ő pénzel gazdagon,
 Nyervágy vezérli tetteit,
 Nem kötelesség a mit teljesít.
 Így lent elismerése nem levén,
 Úgy vélte fönt lelhetne azt szegény.
 Barátiban megvolt a készség,
 És kérni mentek ő kegyelmességét
 Hogy annyi nagy szolgálatért neki
 Egy kicsi czímet eszközölne ki.
 Azért hogy valaki nagy úr,

Beszélhet ám oktalanúl ;
És ő kegyelmessége sem
Szólt ám valami eszesen,
Midőn a kérést visszautasítva
Ajkát e megjegyzésre nyitta :
«— Csak érdekének némi tárgya volna !
De önök a magyar irodalomra
Hivatkoznak. Hát vajon
Van-e magyar irodalom ?
A könyveit kár volt neki
Énhozzám bé nem küldeni,
Mert a nekül hogy tudhatom
Van-e magyar irodalom ? »

A rossz házőrök

Mig a major kutyái marakodtak,
A tolvajok ben jócskán megrakodtak.

Mig a magyar tör magyar ellen,
Igy dulja föl honát az ellen.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Az engedetlen tag

Megérezvén a közelgő tavaszt,
 Erét vágatta a paraszt ;
 De mire véradója kitelék,
 Hogy, hogy nem, ott maradt a kötelék
 Melylyel be volt pólyázva karja ;
 S hogy ezt dologban használni akarja,
 Im látja bosszusan hogy nem lehet.
 A lekötött kar béna lett.
 Töpreng az ember, s van mindenre gondja,
 Csak arra nincs hogy a kötést feloldja.
 Szomszédja végre figyelmezteti
 Hogy az a pólya ártogat neki ;
 Leveszi azt
 Nagy tusakodva a paraszt,
 S fölszabadítván a karát,
 Dorgálva rá kiált :
 «— De most kitégy ám magadért,
 Jótéteményemért !»
 De hát a kar
 Mindjárt javulni nem akar ;

Azaz, biz ő akar ; csak az a rossz
Hogy még a nagy nyomástul zsibbadoz,
Izmaiban még vér, erő hiányzik,
És nem bír úgy munkálni mint a másik.

A jó paraszt ezen
Fölindul mérgesen,
S mint magyar, úgy enyhíti dühöngését
Hogy összeszidja karja teremtését.

Ez a paraszt kicsoda ? — Mink.
Hát az a rossz kar ? — Zsidaink.

Az ember epopéája

Rosz utja, rossz kocsija, rossz lova ;
Hajt a kocsis, de nem tudja hova :
Az emberiség így halad tova.

Csámpásról

Csámpás a tisztos név melyet visel
A ház kutyája. Örzenie kell
Az udvart holmi ember csöcseléktől,
A kertet a sok szemtelen verébtől ;
S a hivatalnak, a mely rája hárul,
Megfelel emberül, azaz kutyául :
 Mert az udvarba gyanus ember
 Még lépni sem mer,
S a kert gyümölcse nem kell a verébnek
 Se reggelinek, se ebédnek.
Történt pedig hogy egy kis fülmile
Kivánt a kertben telepedni le :
Bebúvik a bokor sűrűibe
S danolni kezd a ház örömiré.
Csámpás azonban, a ki rossz zenész
És csalogányt is csak verébnek néz,
Rendőri tisztségében most se rest
S kiüldözi a bájos énekest.

Szegény mesét is most így üldözik !
Ha rossz mesét szidják, jól teszik ;
De jó lesz azt is megfontolniok
Hogy : rossz mese, jó ellen, semmi ok :
 A rosszra nincs szükség soha,
 A jónak mindig van sora.

A tudatlan kuvaszok

Egy budai kapás kutyái
Nem győzték ám kitátni
Se szemöket, se szájokat,
Az ugatás is torkukon akadt :
Hisz még olyat nem láttak mint ma reggel!
Egy pesti úr az úczán arra ment el
Csak mint az öklöm olyan ebbel :
Gömbölyü mint a lapta ;
Kusza miként a kis lány gombolyagja ;
Alak, a melynek nincs alakja ;
Szebb is, csunyább is, mint azok
A semmi képü kuvaszok ;
Fürgébb, vigabb, százszorta kedvesebb ;
Szóval, selyem pincs a kis eb.
Több esze lévén mint nekik,
Ezt tőle méltán rossz néven veszik.
Továbbá telivér, bennök pedig
Régóta korccsal korcs elegyedik.
Elég a hozzá, nem tetszik nekik,
S elsompolyognak a kis pincs előtt :

«— Kutyába sem kell venni őt!
Egész valója mindjárt megmutatta
Hogy nem is eb, az isten adta!»

Kiknek dalok, beszélyek, szinművek,
Se más művek nem sikerültenek,
Immár a kis mesét sem szenvedik még
A jogosúlt fajok között egyiknek!
És furcsa, hogy a mese életit
Ép ama hírhordók fenyegetik,
A kik, nyugalmazván az igazságot,
Csupa mesével tartják a világot.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A jeles bíró

Hallottam egy bíró történetét,
 Kiről a hír sok ritka jót beszélt :
 Hogy esze, tudománya mekkora !
 Mily bátor lelke, példás szigora !
 És a mi fő,

Hogy meg se vesztegethető !
 Hát úgy esett hogy ezt a feddhetetlent
 Egy pörös ember «informálni» elment :
 Oly pörös, a minő nálunk elég van
 Fris működésben úgy mint tartalékban ;

Pörös magyar, ki meg vagyon
 Győződve, összekási alapon,
 Hogy Themis asszony nem ítél vakon,
 És oda szeret hajlani

A honnan cseppen valami.
 Visz hát magával némi összeget,
 Hogy megbillentse a szent mérleget ;
 S midőn a bíró elibe kerül,
 A pénz-csomót ügyes-ügyetlenül
 (Titokban ő magát ügyesnek sejtí)

Az asztal sarkán ott felejtí.
 Ilyenkor azt igényli az udvariasság
 Hogy ezt ne lássák, ne kutassák ;
 De a mi bíránk sas szeme
 Azért is oda merede.
 «— Mi ez ? kiálta mérgesen :
 Azt hiszi, engem megveszen ?
 Kell is nekem a pénz, az ilyen !
 Kün tágasabb, pusztuljon innen !»
 S a csomagot a földhöz vágva,
 A jó urat kitaszigálta.
 Midőn azonban egyedül maradt,
 A szétgurúlt aranyakat
 Úgy fölszedé majd megszakadt.

Külszín után indulnak el a tompák,
 S becsületesnek tartják a gorombát.
 Ezért tekinti a köz értelem
 Gyakran szemesnek a ki szemtelen,
 S messzelátónak a ki vak ;
 Ezért a frázis-gyártót honfinak,
 Szájhőst igazi hősnak,
 Nyeglét csodatevőnek ;
 S viszont : együgyűségnek az erényt,
 S érdemtelennek a szerényt.

A tömeg tetszése

Egyszer, nagy szónok Phókionnak
Úgy éljeneznek, úgy tapsolnak
Hogy a hatásra csak elámul,
S aggódva kérdi barátjátul
Hogy : jaj, mit mondott !
Ugy-é bolondot ?

Ha oktalan lel jót a bölcs szavában,
Kétkedni kezd a bölcs önön magában.

A rossz hír átka

Az ifjuság ábrándos és szeles :
 Majd csupa mulatságra, élvre les,
 Majd révedező merengésiben
 Kétes jövőndő karjain pihen,
 A mi pedig teendő volna épen,
 Azt elfelejti szépen.

Kuncsor juhászeb volt, és fiatal,
 Előtte szent a vállalt hivatal,
 S oly hűn betölti örkötelességét,
 Hogy a juhász megbízik benne végkép
 a kocsmá többször látja mint juhait.

De hajh !

Kuncsорт is érik korának bajai,
 S vagy elmerengett, vagy szeleskedett,
 Elég a hozzá, egyszer úgy esett,

 Pedig csak egyszer ám,
 Hogy ő se volt ott a nyáj oldalán,

 És — lám !

A farkas épen ekkor tört oda
 S a birka közt ugyan marczangola.

Lett ebből aztán szép história.
 Kuncsornak el kellett pusztulnia,
 Mert benne már nem hitt senki fia ;
 Elbujdosott hát messze, messzire,
 Hol az esetnek nem futott hirt ;
 Csak hogy az, a kit nem ismernek,
 Ritkán is kell ám az embernek ;
 S még jó hogy, ismeretlen létire,
 Sikerült elszegődnie
 Virányain egy idegen hazának,
 Természetes, megint juhász kutyának.
 E hivatalban számos évekig
 Lelkismerettel működik ;
 Hogy egyszeri hibáját helyre hozza,
 Iparkodását százszorta fokozza.
 Az ifjúból így lassan férfi lett,
 Környezi új honában tisztelet ;
 De ő a régit nem feledheti,
 És szíve, honvágygyal teli,
 Csak vissza, vissza húzza.
 Barátitól hát elbucsúzva,
 Büszke örömmel haza tére,
 Jaj, honosinak nem nagy öröme.
 «— Im, megkerült az a kutya, mondának,
 Ki nem viseli gondját a nyájának.»

Ő meg körülnéz egy és más helyen,
 Aztán egyik juhásznál megjelen,
 S mert ezt legderekabbnak ismeri,
 Szolgálatát ajánlja föl neki.

A pásztor, őt sérteni nem akarva,
 Füle tövét gondosan megvakarja,
 S eltelvén egy végetlen percz idő,
 Végtére ily válaszsza áll elő :

« — Barátom, tudja mit ?

Ajánlja föl becses szolgálatit
 Ott a hol eddig szolgált. Lássá, itt
 Folyamodó van annyi hogy tömérdek,
 S kit úri szó, kit hölgy, kit államérdek,
 Kit kifogástalan szolgálatévek,
 Kit meg egyéb nagy fontosságu érvek
 Ajánlnak hivatalra, és . . . no . . . és . .
 A mi a fő, nincs is üresedés. »

Kuncsor barátunk tova kuncsorog.
 S eszében ez a gondolat forog :

Azért, a mit az ifju vét,
 A férfiú is veszti hitelét.

Népmese

Koldus ruhában jár királyi lány.

Olykor becses, mi külsőkép silány.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A király és a paraszt

Mint egy bírálóm kimutatta volt,
Némely mesémen megvan az a folt
Hogy több a tanulsága, nem csak egy,
Nem oda érkezik a hova megy,
S mást mond írója, mást meg ő maga.
Hja! mert mindennek több az oldala;
A hány a szempont, melyből nézhető,
Benne morál is annyi lelhető;
S bár milyen egyszerű egy-egy eset,
Vonhatsz belőle számos elveket;
Egy az anya, több magzata lehet.
Ehol a példa.

Egyszer a király

Eltéved, a midőn vadászni jár,
És szomjan, éhen, fél napig barangol
A rengetegben melynek nem parancsol.
Rábukkan mégis valahára
Egy szegény ember gunyhájára.
«— Van-é mit enni? — Van, uram, tojás.

— Ide vele! . . » S lön olyan lakozás
 Hogy jobb izürc dús lakmáinál
 Sem emlékezik a király.
 Ejtődzik, indul. « — Nos, fiam,
 Hát tartozásom mennyi van?
 — Minden tojásért, fölség, egy arany.
 — Ugy látszik, mond a fölség gúnyosan,
 Hogy a tojás nagy ritkaság e tájon.
 — Oh, a tojás nem ritkaság, királyom,
 De ritkaság ám a királyi vendég.»
 Így válaszolt a gazda, s kifizették.
 (Mellékesen megjegyzem azt
 Hogy nem magyar volt e király s paraszt,
 De mind a kettő franczia,
 Kinek szokása alkudoznia.)

Ez a király megbünteti vala
 A kapzsi pórt — s jól tette volna — ha
 Öt ki nem vágja ügyes válasza.
 Mesénknek egyik tanulsága hát:
 Hogy az elmésség mentességet ad;
 Elnézünk érte bünt, nem csak hibát;
 Kit megnevettetsz, könnyen megbocsát.

S ha a király nem bízza gazdájára
 Hogy szabja meg mi a tojásnak ára,

Ez nem kért volna tőle aranyat,
 Smit a király neki magátul ad,
 Hálával vette, sőt csupán
 Szép szóval is beérte volna tán.

 Ebből pedig
 Ismét egy új morál következik :
 Hogy, ha az embert kérdezik
 Mi kell neki? csak vágya, szarva nő,
 S többnyire kárt vall a kérdező.

Még más morál is lappang a mesében.
 Mi a rüpkének célja voltaképen
 Midőn királyát megvendégeli?
 Az eltikkadtat fölüdíteni?
 Oh nem! Hogy érte díj jusson neki.
 Kalmár se nézi célnak: áruját,
 Csupán a hasznot mit belőle lát:
 Ügyvéd sem azt hogy nyert ügyed legyen,
 Hanem hogy ő hízhassék pereden;
 Orvos előtt is ritkán az a fő
 Hogy te megélj, hanem hogy éljen ő.
 Azaz: segít az ember emberen,
 Csak hogy önön javára rendesen.

Meg arra is taníthat e mese
 Hogy változékony a dolgok becsé.

S az éhezőknek, ha nincs semmi más,
Aranyat ér egy-egy hitvány tojás.

Kis adománkból — mind ezen kívül —
Még több tanulság bőven kikerül.
Nem mondom el mind (el sem mondható);
S ismétlem azt a tanulságot
Mit az előszó már szájunkba rágott :
Hogy valahány az olvasó,
Megannyi lehet a morál
Mit a mesében föltalál.

Kutya esze járása

A házi eb kószálni szeretett :

Meglőn tehát a rendelet,

Hogy ő keme ne osonhasson el,

Minden kijárót zárni kell.

Kutyó barátunk, erről mit se tudva,

Kis szenderét bevégezvén a sutba',

Megy bizton az ajtóhoz, hogy kijutna.

Ott várja szépen, a míg valaki,

Érkezve vagy távozva, nyitna ki.

És jönnek, mennek csakugyan ;

De mindeniknek gondja van

Hogy ki ne csúszszék valahogy.

Szegénynek így türelme fogy :

A zárt kaparja, nyöszörög ;

Majd, a hogy illik, könyörög,

A háziakat sorban oda híván

Hol ő kimenni kíván.

Mégis csak ben marad !

S kitör belőle a harag,

Kiáltva ekkép :

« — Oh mily együgyü egy nép !

Mióta magyarázom már neki,
És meg nem tudja érteni !»

Gondoljuk olykor ostobáknak
Kik eszünkön keresztül járnak.

A piszkos fiúk öröme

Tudok egy szerencsét
Ki, hogy az utcán megjelent,
Igy mutogattak rá a szurtosak :
«— Nini, ~~en~~ még nálunk is szurtosabb !»

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Véleménykülönbség

Azt állította Kurta Pista egyszer :

«— Nincs rátabb mint a hórihorgas ember.»

A mire azt felelte Hosszu János :

«— A babszem ember legfőképp hiányos.»

Mit bizonyít ez a felelés ?

Hogy önmagának mindenik csecsés.

A patkány házassága

A ki magánál magasabbra vágyik,
 Nem hogy fölvinne olyan magasságig,
 Sőt önmagánál többnyire
 Még lejjebb kell sülyednie.
 Példázza ezt egy víg történet
 Mely megnevettet ifjat, vénet :
 Beszélte ős frankhoni Mária,
 S kár volna feledésbe szállnia*).

Csinos legény volt Patkány úrfi,
 A ki magát be tudta fúrni
 Akármilyen fényes társaságba ;

*) Az angol udvarnál élt breton Marie de France meséje a XIII-dik századból, mely azonban csak egy hindu eredetinek a változata. A szanszkrit mese — a hindu fölfo-gás értelmében — egérből lett leányrúl szól, a ki a legerő-sebb férjet kívánja magának, s a nap, felhő, szél és hegy során végre a patkányé lesz s visszaváltozik egérré. Lafon-taine, úgy látszik, Marie de France laiját nem ismerte, de az eredeti mesét ő is földolgozta (IX, 1). Az Aesopnak tu-lajdonított mese a macskáról és Venusról szintazon eredetinek egy másik változata.

Föl is tévé büszkén magába'
 Hogy ő csak úgy házasodik, ha
 A legnagyobb úr lesz az ipja.

«— Mivel pedig világos mint a nap
 Hogy a sugárzó égi nap
 Megannyi úr közt leghatalmasabb :
 Nekem a nap leánya kell,

Öt veszem el !»

Patkány urfi nagy garra elrobog
 S hetikén a napnál békopog.

A nap pedig

Ekkép szerénykedik :

«— Igaz hogy én nagy úr vagyok,
 De az a felhő még nagyobb :
 Tányéromat, bár mint ragyog,
 Ő, hogyha kedve tartja,
 Sötéten eltakarja.

Ha legnagyobb úr lánya kell,
 A felhő lányát vegyed el.»

Patkány urfi eloldalog,
 S halkabban, a felhőnél békopog.

Felhő uram pedig

Ekkép szerénykedik :

«— Igaz hogy én nagy úr vagyok,
 Csak hogy a szél, az még nagyobb :

Tőle schol sem lehetek nyugodtan,
 Ő engem elfúj akár honnan.
 Ha legnagyobb úr lánya kell,
 A szél leányát vegyed el.»
 Patkány urfi eloldalog
 S a szélnél nagy szerényen békopog.
 A szél pedig
 Szintén szerénykedik :
 «— Igaz hogy én nagy úr vagyok,
 De az az ócska torony még nagyobb :
 A tölgyfákat döntögetem,
 Tenger nem áll ellent nekem ;
 De a toronyban mind fenakadok,
 Azt mintha őriznék a századok.
 Ha legnagyobb úr lánya kell,
 A vén torony leányát vegyed el.»
 Patkány urfi eloldalog
 S boszúsan a toronynál békopog.
 Torony uram pedig
 Hasonlókép szerénykedik :
 «— Igaz hogy én nagy úr vagyok,
 De az egér, az még nagyobb :
 Erőm, ellene, hasztalan,
 Kifúrja minden oldalam'.
 Bejárja minden részemet,
 S bizonynyal nem sokára eltemet.

Ha legnagyobb úr lánya kell,
A kis egér leányát vegyed el.»
Patkány urfi eloldalog,
S más nap jelentik a lapok
Hogy ünnepélyes kézfogó esett :

Patkány ur és Egérke jegyesek.
--

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Az alföld búja

Midőn a geologia
 Kimondta alföldünk virányira
 Hogy őket ezred éveknek előtte
 Tenger hulláma földte,
 Alföld szivében ím fölgerjede
 A régi dicsőségnek érzete,
 És fölsohajtott : « — Jaj nekem !
 Hogy elsilányult végzetem !
 Egykor hatalmas, mozgó, büszke ár !
 Most lomha föld, ló s ember szidta sár ! »

Mikép honi extengerünk
 Multján busongva csüng,
 S hab lenne inkább, zord és vészhozó.
 Holott ma bő áldást osztogató :
 Ugy jajgat olykor nép is multjaért
 Mely jelenénél kevesebbet ért.

A szerencse rabja

Kutya baja se volt a kis kutyának.
És dolgai hogy jól foljának,
Oly hetyke lett, oly vakmerő,
Semmi veszélyt nem ismerő,
Senkit, semmit nem tisztelő,
Hogy a gazdája czélszerűnek vélte
Jó somfabottal megfenyíteni érte.
Midőn ez a keserves dolga lett,
Egyszerre úgy elcsüggedett,
Oly kishitűség szállt belé
Hogy már csak önön vég perczét lesé.
De, hogy baját kiheveré
És sorsa ismét megjavult,
Imé kitűnt hogy ő mit sem tanult,
Mert ujra hetykén s vakmerőn
Jólléte megrontója lőn.
Igy ugrosott ő egyik szélsőségből

Más szélsőségbe szünet nélkül,
S a mint a sorsa jobbra, balra fordul,
Majd elbizottá lett bolondul,
Majd meg bolondul kétségbe esett.

E kutya magyar ember lehetett.

A méh s a pók

A pók s a méh azon virágon üle :
Az mérget, ez meg mézet szítt belőle.

Szavadbul, ámbár egy a szó,
Ért rosztat a rossz, jót a jó.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A lyoni költőverseny

A vérszopó Caligula
Nem csak a jókat üldözi vala ;
Olykor biz ő, ha kedve volt, elővett
Roszakat is, tudnillik rossz költőket.
Többek között Lugdunum városába'
Üldözte őket, persze hogy hijába.
Ott ugyanis költőversenyeket
Nagy fényesen rendeztetett,
És a ki győzött, költeményeért
Szép koszorúban kapta ki a bért
Mely színaranybul vala fűzve
És drágakövek bele tűzve.
De jaj azoknak a kiket
A múzsa meg nem ihletett !
Rossz versökért nem csak hogy mit se kaptak,
Sőt még ugyan keservesen kikaptak.
A főbbeket vitték a partra,
Ott művöket nyakokba varrva,
Egy kövel együtt jól rájok kötötték,
S így fölszerelve a Rónéba lökték.
Egy kicsit enyhébben lakoltaták

A kisebb vétkeseknek csapatát,
A kik még arra érdemetlenek
Hogy verseikkel ők is veszszenek,
Elég levén hahogy megsemmisülnek
Magok az elvetélt költői művek,
Még pedig éppen azok által
A kik megszülték fáradsággal.
Hát, versöket tálalták ő eléjek,
És se ital, se semmiféle éték
Mindaddig nem jutott nekik,
Mig művöket, a végső betüig,
Föl nem nyalák, önnyelvüleg,
S a hártya minden szennytől tiszta lett.
Ezen kívül volt még egy osztály
Hová azon költöket oszták
Kiknek nem éppen rossz volt a műve,
De mégis olyan hogy nem győzhete :
Ezektül, az alapszabály szerint,
Kivántak még egy költeményt :
A győztes kollegák dicséretére !
S ki megtagadta, vessző lett a bére.

Oh szerkesztők, szeretnétek, tudom,
Ha nektek is vón' adva hatalom
A firkászoknak ezrivel
Munkájokat nyalatni fel.

Megtisztelés

Ni, katonásdit játszik egy csomó gyerek

Akad a ki velök szóba credt,

És elhívén a babonát

Hogy ők valódi katonák,

Nekik egész rakás tudós tanácsot oszt:

Hogy és mikép verjék meg a poroszt.

Hej, kormányosdit játsznak Riszticsék,

Alkotmányosdit holmi csöcselék,

Írósdit is tudatlan sok kölök:

S mindig akad ki szóba áll velök.

A helyes pár

Hellasz földjérül, a mostanirul,
 Szerencse próbálgatni, kivonul
 Egy fél szemű — no hát mi? — pinczér
 Kit holmi ártatlanka csínyér',
 Valami pénz elsikkasztásaért
 Már-már a törvény fogd-meg ujjá ért,
 S ki, megvetvén a hálátlan hazát,
 Sietve számkiüzte önmagát.
 Most, mintha dolga otthon rendbe' lenne,
 Egész világnak neki menne :
 Ben tehetetlen,
 Kün telhetetlen,
 Mint idegen föld s nép kegyén
 Egy némely emigrans egyén.
 Szint ekkor egy lányát Galícia
 Szintén kiküldi, világ látnia :
 Héber hajtás, sokat merő ;
 S bár apja csupán kis-kereskedő,
 De lelkiben annál nagyobb remények
 S a legkalandosabb regények.

Ez is, az is nyugatnak vészi utját ;
 A sok országot össze-vissza futják,
 Itt költegetve,
 Ott szerzegetve,
 Nagy garral egyszer, lassacskán megint,
 Szükség, ügyesség, alkalom szerint.
 S a jó szerencse — vagy a bal ? —
 Ítéletünk gyakorta csal —
 Ugy rendezé hogy az a két kalandor
 Együve üljön egy közös ebédkor ;
 S, oh rokonszenv diadala !
 Meglátni, nyerni egymást : egy vala.
 Egy szó adván a másikat,
 Be is mutatják magokat :
 «— A kis görög hon a hazám ;
 Azért szegény nem vagyok ám,
 Van szigetem a Közép tengeren,
 Agürtesz herczeg a nevem.
 — Özveggy Oplanka vagyok én,
 Ős lengyel vérből születém ;
 S habár csupán grófné vagyok,
 Jószágaim elég nagyok
 Hogy élhetek herczegileg ;
 Podóliában fekszenek.»
 Elég a hozzá, mindenik

Oly jól eljátsza szerepít
 Hogy egy a mászt pompásan rászedik.
 A két ravasz könnyen megegyezék
 Hogy lesz belőlük férj és feleség ;

S mert ép oly országban valának
 Hol a törvényes teketóriának

Eleget tenni nem nehéz :

Hamar megvult a kézbe' kéz.

Örül titokban mindegyik

Hogy majd a másén töltetik ;

S mézes havok első hevébe'

Merülnek mézes párbeszédbe :

«— Most szigetedre, hitvesem !

Még úgy se voltam szigeten.

— Ott nagy a hőség mostanába'.

Inkább gyerünk Podóliába,

Hol gazdaságod rendszerén

Talán javíthatok is én.

— Tudod-e, lelkem, mit tegyünk ?

Legjobb lesz a fürdő nekünk.

Engem Saxonba küldenek.

— Oh, ez remek ! oh, ez remek !

— Ha téged is szűd oda von,

Menjünk, az első vonaton.

Az elsőn, mondom, ámbár apró pénzem

Eddiglen elfogyott egészen,
És várva várt kilencz ezernyi frankom
(Igényem a lemergi bankon)
Még mindig meg nem érkezett,
S be kéne várnom ezt az összeget.
No de hisz itt vagy: Svajczba most hát!
Majd oda indítom a postát.»
S ráfelel a férj édes-szépen:
« – Én is, szívem, úgy vagyok épen.
Az udamószí vaspályának
Szelvényei már öt hete lejártak,
S a húsz ezer frank osztalék
Mind késik, késik egyre még.
Hisz megjő, megjő, tudom ám jól;
De addig szó sincs utazásról.
Én azt ajánlom hogy, mihent
Egyikünk pénze megjelent,
Induljunk rögtön Svajczba el;
A másik pénz majd oda lel.»
Jó a tanács, nincs tenni más,
Kezdődik a várakozás.
És, bús-magyarkodással,
S vidám agyarkodással,
Duzzogva valamennyire,
Csak várnak . . . egymás pénzire.

De hát a pénz, biz az csak elmarad,
A fogadós türelme megszakad,
A rendörség avatkozik,
Két mákvirág hazudozik ;
S a napnál is világosabb lesz
Mily herczeg az s mily grófi sarj ez.
S kiált a herczeg: «— Nőm zsidó lány, kérem!»
S kiált a grófné: «— Vak pinczér a férjem!»
És mind a ketten méltán fölgerjednek :
«— Aztán hiszen az ember az embernek !»

A hét kérdés

Makdumkuli a sík pusztában járkál,

De lelke fönjár Alinál, Omárnál,

Ahítván a bölcsek szavát

Kik fölvilágosítanak.

S Ali, a hősöknek királya,

Egyszerre im előtte áll,

És monda : «— Özbek dervisem,

Szólj, mit kívánsz ? én megteszem.»

S ez szóla : «— Hét kérdés jutott eszembe :

Oh megdicsőült, válaszolj ezekre !

Mi szélesebb mint széles e világ ?

Tengerfenéknél hol több drágaság ?

Vajon van-e mi a kőnél keményebb ?

Mi keserűbb mint a halálos méreg ?

Mi jégnél hidegebb ? forróbb a lángnál ?

Iszonytatóbb a zengő ég szavánál ?»

A szent pedig következőleg

Felelt a hétszer kérdezőnek :

«— A kibe még a gond nem érkezett be,

Széles világnál szélesebb a kedve ;

A ki sorsával meg van elégedve,
Az dúsabb mint a tenger kincses keble ;
 A barátságot színlelő
 Sokkal keményebb mint a kö ;
Hirdetni : «Nem fáj!» mikor fáj a seb,
Halálos méregnél keservesebb ;
Fösvény szive fagyosb a jég fagyánál :
Zsarnok királyé perzselőbb a lángnál ;
Ki vissza rosszal fizeti a jót,
A menny dörgésinél iszonytatóbb.
Eredj, fiam, s a mit mondtam néked,
E titkokat most hirdesd ki a népnek !»

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Kutya hazafiság

Egy kutya-országgyűlés alkalmával
 Elvégezték példás egyhangusággal
 Hogy végre, hasznót hajtandók a honnak,
 Egymás között többé nem marakodnak,
 És ha ezentul
 Vitájok indul,
 Azt nem bizzák a fogra,
 Csupán helyes okokra.
 Meghatva s elérzékenyülve
 A kutya népség nyájasan vegyűle,
 Midőn egyszerre valahonnan
 Egy zsíros koncz közójök pottyán.
 «— Ez az enyím!» kiáltja mindegyik,
 S egymást megint javában vérezik.

A jó oroszlán

A magyar ember, fiatal kivált,
 Kirántja kardját, nagyokat kiált,
 S van azután,
 Lapokban és uczán,
 Kardoskodás, csörömpölés,
 Szörnyű világ-ijesztgetés.
 De hát örökké még sem tart ez ; és
 — Mintha csak torna lett vón' az egész —
 A nesze-semmi elvégzése folytán,
 A magyar ember, mást-gondolván,
 Tétlen tevésben kifáradva, lomhán,
 Kardját meg karját leereszti
 S elkezd javában csüggedezni.

Deák Ferencz, ezen megszomorodván,
 Mesélte hogy volt egyszer egy oroszlán
 Ki, szeme gömbjét mérgesen forgatva,
 S szétrántva piszkát, hosszan mutogatta
 Gyilkos fogát és feneketlen torkát
 A néptömegnek mely rémülten ott állt.

S mi volt a nagy szájtátás? — Semmi más
Mint ásitás.

S láttára ez ártatlan míveletnek,
Nevetni kezdték kik előbb szepegtek.

Kérdés azonban hogy igaz,
Nem ál oroszán volt-e az?
Mert a valódi, hogyha nincs kalitba',
Ásitva sem csal mosolyt ajakidra;
S viszont,
Ha fogva van, nem költ iszonyt,
Bárhogy vicőorgat, bárhogy morgolódik..
De mi, legyünk csak mindenkor valódik

Országos Széchényi Könyvtár

A fürediek, régen

Nagy Széchenyi jól tudta hogy mi
El fogunk mint az árnyék fogyni,
Ha ős bününk, a tunyaság
Fris munkakedvnek helyt nem ad;
S írásival, s ékes szavával,
S önön nemes példája által
Hirdeti hogy : a szorgalom
Életföntartó hatalom,
S leglankasztóbb az a munka neme
A melynek munkátlanság a neve,
S a mely, előbb-utóbb, de bizonyos,
Népet meg egyest vég inségbe hoz.
Történt hogy a gróf — akkor tájba'
Midőn a Tiszát regulázta —
Egy más Tiszának is elkéne a ;
Csak hogy azon (sorsunk így fordula)
Nem fog magyar, csak osztrák régula —
Hát akkor a gróf Füreden vala,
Tudnillik Tisza-Füreden.
Végzi ügyét, a partra kimegyen,

Hajóra várni mely tovább vigye.
Ott álltak már, kék ruha díszibe',
Hogy néki tiszteletöket tegyék,
Bíró uram s esküdt uraimék.

Miről beszéljen most nekik,
Mig gözöse megérkezik?

Hogy viszonozza szívességekét?
Azt hiszi, majd oly kérdést fejteget
Melyet mondhatni égetőnek
Füredet illetőleg.

Beszéde tárgya hát mi más?
Mint egy kis szorgalomra oktatás.
S legyen négy szem közt megjegyezve,
Ráfér ez a fürediekre:

Mert, szó mi szó, de tény, hogy nyáron-
[télen,

A jó füredi nép egyforma tétlen.
(Azaz, hogy akkor, Széchenyi korában
Leledzik az tevékenység hijában,
Harmincz, néhány esztendeje . . .
Most már világért sem henye!)

Rákezdí hát a nemes gróf: «— Vagyon
Fön, éjszaken,
Egy ország, úgy hívják hogy Albion;
Hej, ottan a földművesek

Serényen dolgoznak bezeg ;
Nincs Szent-Heverd-el napja ott,
Kivéve a vasárnapot ;
Nincs hűsölés, se hasalás,
Csak folytonos iparkodás.
Nem végzenek ki-látta munkát,
Hanem erőtetőt leginkább ;
S a földből azt is kiszedik
A mit önként nem ad nekik.
Igy szoktak ők, lám, tenni, venni,
Zöld ágra így jut valamennyi.
No, szóljatok, ugy-é derék legények
Kik így fáradnak és sohsem henyélnek ?»
Azok csak annyit mondtak rá : «—Szegé-
[nyek !»

Rosz számitás

Szobáját óhajtván díszíteni
Egy ifju, nagy bolondul megveszi
A gipszes talján összes készletét,
S a rossz bábokkal úgy tele tömi,
Az ember azt hiszi raktárba lép.
Szóval : lakása rútabb mint előbb ;
S a mennyi pénzt ráköltött annyi lomra,
Lehetne abból egy szép márvány szobra.

A magyar is erőit így pazarlja,
Egy jó dolog helyett, sok haszontalanra.
Az agglegény is ilyen oktan :
Egy feleség helyett, sok czafrája van.

A paraszt és a szolgabíró

«— Jaj, szolgabíró úr, baj van! — No, hát?

— Fiam betörte tens ur ablakát.

— No, te se mégy el addig innen,

Mig károm megtérítve nincsen.

— Uram, bocsánat! nyelvem megbotolt:

A kártevő az ön urfia volt,

S enyím az összezúzott ablak.

— No, már a más. Eredj, majd fölhivatlak:

Bírságot fogsz fizetni annál fogva

Hogy nem vigyáztál jobban...ablakodra.»

Emígy ítél az ember más dolgárul;

Amúgy, ha ugyanaz magára hárul.

Kétféle végzet

Volt énnekem két munkabíró bátyám :
Mi lett belőlük a világi pályán ?
Egy érdemetlen, ámde érdemrendes ;
A másik rendtelen, de érdemteljes.
Becsüli ezt egy-két becsületes ;
Amannak tisztelet jut tömeges.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A hizó

Moslék zudúl a sertés vályujába,
 A mit nem egy szegény tót megkivánná.
 Megérzi ezt hizónk az ólmagányba',
 És ajtaját rőfögve döfködi,
 Mig ünnepélylyel megnyitják neki.

Hogyan

Rohan

Az illatozva párolgó ebédhez,
 Hogy neki dül, hogy szürcsöl, csamcsog,
 [élvez :

Képzelné tán lehet, leírni nem ;

Legyen tehát elég jelentenem

Hogy annyit élvez egy maga

Mint Goethe két száz disznaja,

Csak azt sajnálva hogy nincs torka száz

S nem tart örökké a lakmározás.

De végre mégis jól van lakva már.

Magához inti most egy ölnyi sár.

Ejtözni épen ez a hely a kellő :

Oly hűvös, enyhe mint a nyári szellő,

Oly puha gyenge mint a hab :
Van-é pusinknál boldogabb ?
Belé merül, szeme mámorba réved,
S elszusszantja magát : «— Csak szép az
[élet !»

Nem tudta persze,
Midőn ily édesen telék a percze,
Vagy legalább nem gondolt rá, hogy már a
Vendég is híva van . . . torára.
De tudta vagy nem tudta : szusszanása
Epikurista lélek vallomása.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Az okos fiú

Elment, világot látni, egy fiú.
Kezében sárarany volt, nagy sulyú,
Elég sok éves utazásra,
Egész örökségének ára.
De ép ezért vállát, karát
Jól meg is huzza. S íme lát
Egy paripát,
Hátán huszárral, az uton.
«— Ez már boldogság, mondhatom,
Lóháton járni, könnyedén,
Nem mint, gyalog s teherrel, én.
— Ez a ló,
Eladó,
Mond a huszár, csak megfizesd.
— Elégled-é érette ezt?»
És fölmutatja aranyát.
Megnézi az. «— No, ide hát!»
Fiúnk terhétől szabadúl,
S folytatja útját lovasúl.
De jut lovasnak is baja :

Először is farkast kapa ;
Utóbb meg azt gondolta el
Hogy a fakót vakarni kell.
Vesződjék ő ilyesmivel ?
«— Jobb vón' az a borjú nekem
Ki ott ficzánkol a gyepeken :
Nem kéne (hisz maga halad)
Hordoznom mint az aranyat ;
Nem vakarom, nincs farkasom :
Derék dolog ha megkapom.»
A bornyu jó szívű gazdája
Szegény sovárgót megsajnálja,
S bár, jegyzi meg, «kehes» a ló,
S két annyit ér meg a «tinó,»
De («csak hogy ím segítsen rajta»)
A lóért tináját od' adja.
Az emberséges alku meglett,
S a bögös lény, uj ura mellett,
Dehogy mellette, csak körülle,
Sőt többnyire jó messzi tőle,
Ugrált, botorkált, mig kidőle.
A fiu, mindenütt utána,
Beléunván a futosásba,
Mengköti a kérődözöt,
És hajtja őt maga előtt.

Csak hajtaná ! mert nem lehet.
Ide, oda, mint a veszett,
Rángatja úgy a kötelet,
Majd orra bukik a fiú.
No már ez aztán szomorú !
Hej, jó gyerek, hol volt eszed ? !
Most borjadat hová teszed ?
Hátadra csak föl nem veszed ?
Hisz az aranynál nehezebb.
«— De nem bizony ! Csak azt ohajtom,
Bár lenne olyan kicsi barmom
A melyet hajtani lehet,
S ha tetszik föl is vehetek.»
Ez a kívánság is betelt.
A réten egy pár lúd legelt ;
Azokbul ő egyet kikért,
És megvevé ... a borjuért.
Szép állat ez, de nincsen vágya
A szeretetreméltóságra ;
A tisztaság, ragaszkodás
Ő nála nem jellemvonás ;
Van benne sok minden hiba ;
Nem tehet arrul hogy liba.
Elég a hozzá hogy a lúd
Kétségbe ejté a fiút.

Nyűg volt neki ha jártatá,
 És nyűg ha dugta hón alá.
 «— Engem boszantson ez a lúd?
 Dehogy nem állok vérboszút!»
 S kihúzza kését, hogy leölje.
 «— Így még ebéd is lesz belőle.»
 S már bele ütné, jaj, de tompa.
 «— Ez is meggátol szándokomba'!»
 Hát épen ekkor arra mén
 Valami köszörűs legény.
 «— Hé, van-e fenköd? — No de milyen!
 — Adsz' ide, kérlek. — De nem ingyen.
 — Nem fizethetek gazdagon.
 — Koszos libádért od' adom.
 — Libámat, isten hírvél,
 Vidd mennél messzibb tőlem el.»
 És megcserélnek, és megválnak.
 Most Riska tehenünk fiának
 (Annyi szerencsés kalandjának
 Méltó következtetéseképen)
 Nagy szomja támad gégejében.
 Ott a kut!
 Oda fut
 S a tölt vedernek neki dül.
 Ekkor a fenkö, zsebibül,

Kicsúszik és a vizbe zubban.
«— Jobb is neked, szól, lent a kutban!»
És koldusbottal a kezében,
De füttyörészve, tova mégyen.

Méltóság, nagyság hazámfia,
Tessék hozzá fáradnia!
Lehet ám tőle jól kitudni
Hogy és mikép kell tönkre jutni.

A hazug önérzet

Baj, ha nem akkor kél önérzetünk,
Ha valami rossz tetre készülünk,
De csak, ha roszt szenvedünk.

Csent a kutya, s hogy rajta érték
S díját azonnal a hátára mérték,
Sértődve panaszolja a világnak :
«— Hát eb vagyok én, hogy velem így bán-
[nak ?»

A tolvaj is, kit ép lopása közbe'
Megcsíptek és vittek kötözve,
Környezetének mondani ilyet mert :
«— Mit lökdösik a becsületes embert !»

Kutya dolgok

Vaj abbul is mese lehet
Hogy két kutya összeveszett ?
De megtörténik százezerszer :
Hadd mondjam el hát én is, egyszer.
Kedélyesen játszottak együtt,
Mig egy szukácska oda nem gyűtt,
Versenyre, harczra szítva őket.
S megmérgelődtek, tépkelődtek,
S marakodásuk addig tartott,
Mig a szuka el nem iramlott.
Ekkor a dühös ellenségek
Ismét barátokká levének
És a játékot folytatták.

Az emberek is ily kutyák.

Csak hogy mi, gyakran, megbékülve,
A haragot tartjuk szívünkbe',
S van, a ki jó képet mutat,
Megszorongatja jobbodat,

Mégis csak azt forgatja lelke
Hogyan buktasson a verembe.
S van cserna, bosnya, muszka hős
Ki, hogyha néha-néha győz
Vagy egy-egy ritka foglyot ejt,
Metélgeti a védtelent,
Nemét nem nézi, sem korát,
Öldösi nagyját, apraját.
Hátam borzongás futja át.
Ez már kutyánál is kutyább.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Három párbeszéd

I

Hölgy :

Hogy hozhat nékem ily czipőt ?
Lábamra föl nem ölthetőt !

Czipész :

Hát mért olyan a nagysád lába
Hogy a czipőm nem illik rája ?

II

Úr :

Igy fűteni, az istenért !
Kün a meleg tiz fokot ért !

Fűtő :

No hát én arrul tehetek
Hogy kün tiz foknyi a meleg ?

III

Ország :

Mért folytatsz oly politikát
Melyet az ország rosznak lát ?

Miniszter :

Hát én vagyok-e az oka
Hogy nem kell ily politika?

Hódoljon lábad a topánnak,
Idő járása a kályhának,
Ország pediglen kormányának :
Ez bölcsesége a világnak.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

Kádár uram

Téved ki táplál oly hitet
Hogy mások nélkül ellehet ;
Még jobban a ki úgy bizik
Hogy őt nem nélkülözhetik.

Kádár uramnak rengeteg a pénze ;
Aggódnak is, ha vásár van, benéz-e.
Nos, egyszer el nem jött a pénzes Kádár. . .
S nélküle is csak megesett a vásár ;
Sőt azt mutatta a tapasztalás
Hogy ő vallotta kárát, senki más.

Az oroszlán és dajkái

A nagy Szulejman, hű hodsáitul,
Egy szép oroszánt kap ajándokul.
Mindjárt kötröczbe téteti,
És ápolót rendel neki,
Az ápolónak minden napra
Egy-egy hízott ürüt adatva
Hogy azzal teljes éltin át
Jól tartsa az állatkirályt.
De arra nézve nem intézkedék
Hogy ápolója «eleget» egyék;
Már pedig enni csak szükséges!
És szól a tiszt: «— Egy czimer tán elég lesz;
Az egy negyed; három negyed meg
Jut, oh arszlán! a te begyednek.»
Az egy negyedbül ő meg is telék,
De három az arszlánnak nem elég.
Hát fogy biz ez; s a nagy kegyelmű szultán,
Az etetőre méltán haragudván,
Melléje ellenőrt nevez
Kinék egyetlen gondja lesz

Vigyázni hogy ürűjét az oroszlán
Egészen kapja ki, ne csonkán.
De tőle sem kívánható
Hogy «ingyen» legyen ápoló;
Társával ő értekezik;
S a hivatalt úgy «szervezik»
Hogy a gyapjasnak feliben
Ők ketten osztóznak hiven,
Másik fele pedig — egészen! —
Az arszlán javadalma lészen.
Igy az előbb már megnégyelt falat
Még egy negyeddel újra leapadt;
Az ápoló mindkettő boldogult,
Szegény oroszlán lett megboldogult.

Ez az oroszlán másutt ember, ország:
No, azt is úgy megörzik és megörzzák,
Dehogyan van benne köszönet!
Rakásra gyártják a törvényeket,
Feldolgozott ügyszám gyűl sok ezerre;
De rend, igazság, haladás semerre:
Számtól, mitől, nincs gondjuk ... az em-
[berre.

Igazmondás

Volt egyszer egy naiv kutya
Ki azt hívé, megköszöni faja,
Meg is gyarapszik mindnyájok java,
Csak sikerüljön rámutatnia
Felebarátinak hibáira.
Elmondogatta hát hűségese
A mi hibát lelt egy vagy más eben ;
De minthogy a tisztelt tagok
Másképen értik mi az ő javok,
S mint tudva van, kicsíny és nagy ebeknek
Nem kellenek, csak a kik hízelegnek :
A mi javítónk megbukik csunyan,
Nem hogy javítna bár csak egy kutyán ;
S elmarva, most merenghet a felett :
Szólj igazat, betörik a fejed.

A természet idyllje

Egy kisdéd szalmaszál
Egy hangyabolyra, megpihenni, száll ;
Hanem a bolybeli köztársaság
Szegénynek csakhamar nyakára hág :
Szétszedik őt a hangyák s kilökkik.
No bezeg aztán kijutott nekik !
Tudnillik a boly egy szép kertben állt,
S miképen ők a gyöngé szalmaszált,
Ugy hányja szét a kertész azt a bolyt.
Azonban a kert is utjába' volt
Egy épülő vaspálya vonalának,
S gyepet, virágot, fát elpusztítának.
De a vasut maga is tönkre jut,
Megöli egy közel, nagyobb vasut.

Mást ölve él minden az ég alatt,
Nagyobb hal eszi a kisebb halat,
Gyöngébbet sujtol az erősebb karja,
És birja a ki marja.

A fűszál imádsága

Helvetiusnak finom volt füle,
S bár fű növést nem hallá vele,
De igenis egy este
Kileste

A réti fűszál imádságát.

«— Először is, nagy ég, hadd adjak hálát
Hogy engem a mai napon
Kegyelmesen, irgalmason
Megóvtál a két szarvu szörnyetegtől,
Kinek láttára vérem elhül,
Ki pusztitón gázolja mezeinket,
Örök ehű torkába ölte minket.
Gyilkolva jár hajnaltul estelig
(E büntényt legelésnek nevezik),
S kiknek még megvan életünk,
Békét csak addig hágy nekünk,
Mig holtjainkat, vad kegyetlenséggel,
Kérözve, másodszor morzsolja széjjel.
Őrizz meg a birkátul, oh nagy isten!
Fűszálnak ennél több kérelme nincsen.

De még van egy, mely szintén nem csekély.

Erdő között egy nemes állat él,

Ki a világ zajos hivságitul

Szerény magányban elvonul,

S onnan csak olykor-olykor lép elő,

Ha hívja egy ártatlan szenvedő.

E nyájas arczu hű barát bezeg

Még hajunk szálát sem görbíti meg ;

Nem undokítja szarv kedves fejét ;

Csupa szelídség, a légynek se vét ;

Áldott egy angyal, bátor, büszke, jó,

Ki minket a bösz birkától megó,

Vagy legalább, ha már kiontva vérünk,

Igazságos boszút áll rajta értünk.

A drága farkast, édes istenem,

Őrizd meg a világnak és nekem !»

A nagy világon, hogy mi rossz, mi jó van,

Min érdekünktől tudjuk meg valóban,

És az egésznek, a rész úgy hiszi,

Az kell vagy nem kell a mi öneki.

Tisztelkedés

Göthösködött odvában az oroszlán ;

A minck híre osztán

Növekvé szétoszolván,

Az állatok, jobbagyi hódolattal,

Némelyek kapzsi mellék gondolattal,

Mentek, neki

Tisztelgeni.

Elsőnek ment be,

Komolyan lépegetve,

A medve.

«— No ! szól oda mogorván

A rossz kedvű oroszlán :

Házamnak úgy-e hogy rossz a szaga ?»

Ráröhögi a medve : «— Igaz a !»

A beteg erre felbög : «— Te goromba !»

És széjjeltépi abb' a nyomba'.

A medve után, bátortalanúl,

Bevonúl

A nyúl.

«— No, tapsi ! úgy-e bűdös ez odú ?»

— Hogy is ne! mond ez: inkább jó szagú.

— Téged hazudni készt a félelem;

Az ily hizelgést nem szenvedhetem!»

S uri lábával rá tapintva,

Szegény nyulat agyon nyomintja.

Következett az együgyű számár.

Eszét előre fölcsavarta már,

Hogy okosabban szóljon mint azok,

S önbizalommal betopog.

«— No, rossz szagú-e fészke? — Én, kirá-
[lyom,

Se rossz, se jó szagúnak nem találom.

— Ha oly számár vagy hogy semmit se
[tudsz,

Legjobb ha mindjárt a pokolba jutsz.»

És a boldogtalan füles

A medve és nyúl úti társa lesz.

Most jött a róka. «— No, koma, beszélj!

— Fölséges úr, nincs úgy-e már veszély?

Fölséged egészsége helyre állt?

Mily öröm, épen látni a királyt!

— Nem az a kérdés, te haszontalan!

De, palotámnak milyen szaga van?

— Uram parancsát teljesíteni

Nekem oly édes, olyan isteni;

De most a bösz sors, hajh! nem engedi:

Orrom makacs náthával van teli;

Bűz-é? vagy illat? meg nem érezi.»

A fejedelmi fenevad

Szól: «— Mért erőteted magad?»

És bele vágva körmeit:

«— Álnok, ravasz beszédeid

Nekem csak undort és csömört okoznak.»

Hijába jársz kedvében a gonosznak!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A csillagok

Társalgani a csillagos nagy éggel,
Kinyitom ablakom egy csöndes éjjel ;

Ám csillagot

Nem láthatok

Terpeszkedő felhőtül bal felől,
Jobbról tűzjáték röppentyűitől.

Bal hit köde és tünde hitványságok
Igy fődik el az örök igazságot ;

De, hála isten,

Csak ideiglen !

A két leányról

Gyakran borúl a föld fiára
 Valami csalfa, tünde pára,
 Hóbortos ábránd fellege :
 Majd rózsaszín, majd fekete.
 Itt csupa rosszal rémiti jövője,
 Ott csupa jónak ujjongat előre ;
 Itt hazug aggály függed a nyakába,
 Ott vak remény biztatja nagy hijába.
 Bölcsnél, remény és félelem,
 Egyik sem szertelen ;
 Fékezni tudja mind a kettőt :
 Nem nézi merő vésznek a jövőndöt,
 De annyira sem bízik benne
 Mint hogyha tiszta java lenne,
 S élvezi, a mi jót lel, a jelenbe'.
 Ne cselekedj másképp te se !
 Im, erre oktat két mese.
 Mindenik egy-egy lánykát emleget
 Kit bajba vitt az üres képzelet :
 Az egyik a tejköcsögös ;
 A másik a kisködmönös.

Az Terka volt ki egy köcsög tejet
 Fejére téve, piacra menet
 — Miként a mester elbeszélte *) —
 Kieselé hogy annyi pénzt kap érte
 A mennyin száz tojást vehet;
 Azt (hogy ne mondjon keveset)
 Négy kotlóval kikölteti,
 S a csirke ára ép elég neki
 Hogy egy süldőt szerezzen rajta,
 Olyant a mely jóféle fajta
 S oly nagyra hízik akár egy bika.
 «— Eladjuk azt is. Abbul (telik a!)
 Lesz tehenünk,
 És újra tejelünk.
 És a tehénnek borja lészen,
 Az majd körülé úgy ugrál a réten. . .
 Így!» S maga olyat ugrik örömében
 Hogy a tej is letánczol fejről,
 S mind az a képzelt kincs dugába dől.

 Hát Marcsa hogy járt? — Hát kérője jött.
 Ez kedves vendég a szülék előtt;
 Mindjárt borért is küldik lányukat.
 Ez gyorsan a pinczébe leszalad;

*) Lafontaine, VII, 10.

Ott hirtelen megáll, és egyelőre
Rámered a káposztás köre ;
Aztán, az ászokfára ülve le,
Csak elgondolja mi lesz most vele :
Hogy őt most kérik, őt most férjhez adják
Elhagyja édes anyját, édes atyját ;
Majd lesz neki egy kis fia ;
Azt megtanítja járnia ;
És hogyha jární fog immáron,
Vesz néki egy kis ködmönt a vásáron.
«— De a gyerek pajkos leszen.
Egyszer csak, észre sem veszem,
Lesurran a pinczébe, s itt
Addig botorkál, szökdösik
Eme káposztás kö körül,
Mig az kifordul, rája dől
És agyon üti fiamat.
Hát a kis ködmön oszt' kire marad ? !»
És sírni kezd mint a záporosö.
Ott fön csodálkoznak hogy még se jö ;
Meg is sokallják, s anyja végre
Fogja magát, lemégyen érte.
«— Téged mi lelt ?» Elmondja a leányzó,
S az anya szeme is könnyekben ázó.
Lányához ül, s együtt szomorganak

Hogy a kis ködmön hát kire marad !

De fön, a gazdán kifog a harag

Hogy a bor oly sokáig elmarad.

«— Mordózzom adta !» Maga megy le :

«— Hozzátok-é föl mindjár' egybe?»

Megtudja ő is mi a baj ;

Elbúsul ő is, és jajaj !

Most hárman évelődnek a miatt

Hogy a kis ködmön hát kire marad !

Csak vár a vendég, csak vár oda fen ;

Senki se jő ; már mit tegyen ?

Siet le ő is a pinczébe,

S a szörnyü dolgot tudomásul véve,

Nem késik a vigasztalással :

«— No, hagyjanak föl a sirással !

Én inkább még se kérem Marcsát ;

Illőbb hogy őt magoknak tartsák.»

Oh apjuk, anyjuk, lány, mily öröm ért !

Nincs már aggódnotok a ködmönért !

A megszelidült kutya

Egy kutya udvaros kutyanak állt,
 S szemesen örködött, éjjel kivált,
 Ugatva hirdeté az idegent,
 Latornak a fogával neki ment.
 Vigyázatának meg is vala haszna :
 Minden csavargót elriaszta,
 És udvarába nem jövének
 Csak «udvarképes» jövevények.
 Természetes hogy híre ment
 Mily rosz kutya van oda bent,
 S mindenki boszus szívvel volt iránta,
 Még olyan is kit sohse bánta.
 E félreismerés úgy fáj neki
 Hogy ösi tisztjének végét veti,
 Bekéredzik szobakutyának,
 Csóválja farkát fünek-fának ;
 Dehogy harapna már, nem is morog,
 Mindenki körül nyájasan forog.

De a világnak mind ez nem elég :
Csak úgy kerülük, szidják mint előbb.

Mesénkben e tanulság rejtezik :
A kritikust akkor sem szeretik,
Ha már többé nem kritikus,
Mint például

Greguss.

A rossz száju

A közmondás szól :

«Embert szaváról, madarat tolláról.»
Mi csúnya váz a szárnyas, tolla nélkül !
Embernek is szó szolgál ékességül.

Csak az a baj hogy a halandók
Szép szóra túllontúl hajlandók,
Szépíteni magokat, sok szóval élnek,
De cselekedni szépen, nem serények.
Jobbaknak hirdet a szavunk
Mint minők igazán vagyunk ;
Azonban olyan is akad
Kit szava rosszabbnak mutat.

Van egy barátom, rossz a szája,
Fél tőle minden és utálja ;
Durván kiköt mindenkivel,
Isten, világ ellen kikel ;
Szid bal szerencsét, jó szerencsét ;
De hát, azért, a légynek sem vét.
Sőt, a mi több, mit tesz minap

Egy hozzá rontó honfinak?
Szegény, de nem szemérmes ez,
És öt forintért esedez.
Barátom össze-vissza szidja,
Az ajtaját szélesre nyitja,
A polgár társat kitaszítja. . .
S még az nap, névtelen levélbe
Egy tiz forintost bele téve,
Oda csempésztet a kezébe.

Efféle titkos csínyeket
Barátom gyakran elkövet,
S ilyenkor csak azért aggódik
Hogy turpissága kitudódik.

Bűnbánat

Ma bolondot tettem megint.
Meg is bántam, szokás szerint,
S ártatlan feleségemet,
És összes házi népemet,
S a kit csak haragom elért,
Dorgáltam ... bolondságomért.

Ugy kell! ha roszt cselekedtünk,
Mások lakoljanak helyettünk.

Az elítelt kutya

Megunta a kutyáját valaki,
Tehát parancsot ada ki
Hogy agyon kell durrantani.
A szolga fegyvert vesz elő
S az áldozatba bele lö,
De oly ügyetlenül,
Hogy ez, sebezve, menekül,
És gazdájához vánszorog,
Mint a ki rajta könyörölni fog.
A gazda a cselédre förmedett,
Hogy : ölje már meg az ébet !
A mi be is következett.

Be gyakran esdesz pártfogást azoknál
Kik épen arra dolgoznak hogy buknál.

A kincsásó

Bejártad aranyos Ausztráliát,
Túrtál a forró pestben oda át*);
És szürke fővel, kincscsel megrakodva,
Elvégre megjöttél honodba.
Most úr vagy ! mondog, fáradtál sokat,
Most élni fogod a világotat
Ölében puha élvezetnek . . .
És harmad napra eltemetnek.
A mit kitűz az ember, más a cél,
És más a mit megéli.

*) A forró pest : Kalifornia : calida fornax.

A beteg király

Híres Szamarkand jó királya
Immár esztendők óta várja
Hogy jobbra fordul nyavalyája ;
Semmit se használtak neki
Az orvos urak szerei,
Se javas asszony kuruzslása,
Se bűbajos ráolvasása.
Egy férfiú volt hátra még
Kiben szegény reménykedék :
Bölcs Ukkabor, a remete,
Kinek száz éves élete
Tapasztalás kincseivel
Igéri hogy csodát mivel.
Hogy mért jutott eszébe a királynak
Legvégül az kitől csodákat várnak ?
Miért nem fordult hozzá legelőbb ?
Csak, mert kerülös út van ám elég,
S kiki könnyebben oda lép
Mint arr' az útra mely csak egy
És igenyes irányba megy.

Tehát, a bölcstisztelkedik az urnál ;
 Megnézi, és : «— Egyszerre kigyógyulnál,
 Tanácsai ekképen szólnak,
 Mihelyt egy oly alattvalódnak
 Üngét felöltöni nem áttallanád
 A ki boldognak hirdeti magát.
 — Csak ennyi kell ? Ugy jól vagyok.
 Nosza, poroszlók, inasok,
 Le a városba szálljatok,
 Nekem oly ünget hozzatok ! »
 Szétmennek a királyi szolgák,
 A várost följárják, motozzák,
 Járják egész nap, több nap, hetekig,
 A boldog embert föl nem lelhetik.
 «— Talán vidéken hamarébb akad ;
 A falu népe még romlatlanabb,
 Nem nagyra vágó, megelégedett :
 Azért az üngért oda menjete ! »
 No, felkotorják mind a hány megyét ;
 De a siker : kudarcznál nem egyéb :
 Sehol sincs boldog ember ! Már haza
 Készül az ingyen keresők hada,
 Rosz ujságot megvinni a királynak,
 Midőn egy rozzant putrihoz találnek,
 És belsejéből éneket,

Imádságfélét értenek :

«— Hálám vegyétek, oh egek,
Hogy boldogságban élhetek !»

A csapat összenéz. «-- Ez ő.

Király nevében, állj elő !»

Csak békiáltva volt ez a szó,
Mert oly alacsony, szűk az ajtó
Hogy behatolni senki sem mer.
S kibúvik egy félcsupasz ember.

«— Nos, ő felsége mit kíván ?

— Boldog vagy-é te igazán ?

— Hát a boldogság oly nehéz dolog ?

A bajjal én nem sokat gondolok ;

Van jó karom, jó egészségem,

Jó gyermekem, jó feleségem,

A feleimmél békeségem :

Ugyan, több kell-e nékem ?

— Te magadat boldognak mondván,

Bölcs Ukkabor tanácsa folytán

Im, a kegyelmes rendelet :

Add át nekünk az üngedet,

Az a királyra gyógyulást hoz.

— Hát üng is kell a boldogsághoz ?

Eddig nem éreztem hiját,

Azért nem is adhatom át.»

A kétkedő udvariak
Bémennek most az üng miatt :
A kutatás könnyű, sebes,
A kunyhó úgy szólván üres,
A hol pedig nincs, ne keress.
Igy, mit volt tenniök ? Szegények
A fővárosba visszatérnek,
Búsan jelentve a fölségnek :
«-- Uram, hirünket kegyesen fogadd :
Bejártuk az egész országot,
Hogy benne boldog embert lelhetünk-e ?
Lettünk is egyet : annak nincsen ünge.»

Bölcs Ukkabor, mit példáz bölcs tanácsod ?
Némely bajoknak nincsen gyógyulások.
A tenger mindig vészteli,
S király soha le nem veti
— A krónikák sok ezred éve mondják —
Királyi üngét és királyi gondját.

Kevés a boldog ! fájdalom, igaz ;
Az sem vagyon s hatalom által az.

Világ folyása

Volt egyszer egy barátom s egy kutyám.
Amannak pénzem, vérem áldozám ;
Majd nem halálíg vertem az ebet :
S tudjátok-é hogy mi a köszönet ?

Cserben hagyott az, s megvetett ;

Emez pedig jobban szeret.

Igy, kutya lett az egykori barát,
S barátomúl fogadtam a kutyát.

Hálátlan a jót rosszal fizeti,

Hálás a roszt is jónak veszi ;

De az a baj

Hogy szaporább amaz előbbi faj.

A béres gyerek

Megszületünk, meg is halunk mi mind,
Csak hogy nem a saját kedvünk szerint:

Kevés van a ki oda születik

A hova kívánsági vezetik;

Még kevesebb ki akkor s úgy hal el

A hogy s mikor vágyának megfelel.

Ámbár az a fiú tán,

Ki egy mezőkövesdi pusztán

Béres gyereknek született,

Nem tépelődött e felett.

Világát élte a világba,

Barom s baromfi társaságba';

Esze meg lába, egyaránt,

A pusztán túl sehol se járt.

Fölcseperedvén ilyenképen,

Egyszer csak olyan szerencsében

Lett része — hogy? hogy nem? — hogy
[innét

Miskolczra, a vásárba vitték.

No most bezeg lát eleget,
 Mind csupa idegeneket,
 Ilyen meg olyan alakot,
 Falut, hegy-völgyet, patakot,
 A mikrül eddig nem tudott.
 Hát még, hogy a városba értek !
 Még ott van ám csoda tömérdek !
 Lát s hall kofák szájaskodását ;
 Szekér szekérbe akadását ;
 Sok fényes árut, széjjeltergetve
 Sátorba', ponyván, ablakos üvegbe' ;
 És döngés-dongást, és cseté-patét,
 És sürgés-forgást mint a méhekét.
 E zürzavar be nem fér jó magába,
 Bár szeme szája mint a kapu tátva ;
 S nyög egy nagyot kínjában a gyerek :
 «— Juj ! hát még itt is vannak emberek ?»

Mikép a pusztá egyszerű fiát
 Miskolcz mint nagyszerűség rezgi át :
 Miskolczi embert Pest szédíti meg ;
 Páris csodákat nyújt a pestinek ;
 S ki minden földet és vizet bejára,
 Döbbenti ég határtalan határa.

A legkisebb kör, melyben fészkelünk,
Egész világgá tágul körülünk,
S bajos megérttenünk hogy más felé még
Vannak nagyobbak, s milliónyifélék.

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

A jótevő házanépe

Árva :

Jót tesz velem. Hogy fölneveltet ?
Hát tchet-é még kevesebbet ?

Szegény rokon :

Jót tesz velem. Hisz, jog szerint,
Vagyon a enyim volna mind.

Cseléd :

Jót tesz velem. Könnyű neki !
Szekrényei pénzzel teli.

Tányérnyaló :

Jót tesz velem. Mert lakom nála ?
Bőjt a konyhája, szenny az ágya !

Hű barát :

Jót tesz velem. Mily megalázás !
Jövel, jövel, szent boszuállás !

Háznép kara :

Bár láthatnám nyomorban őt !
Koldulni az ajtóm előtt !

Házi eb :

Megsimogat, ver, falnom ad :
Dehogy nem őrzöm uramat !

OSZK
Országos Széchényi Könyvtár

A fenevad

Egy párducz éhesen bolyong,
Midön egyszerre húst orvont
S egy faluszéli kertnek neki ront.
Csakugyan ott a finom csemege!
Ott játszik a ház három gyermeke,
Két kis fiú s egy kicsi lány,
Az életet, az élet hajnalán,
Már nagyosan felfogva:
Komolyan építkezve . . . a homokba.
Megsemmisíteni minden tervöket,
A fenevad a kerítés megett
Ugrásra készül épen. Jaj nekik!
De nem! A kakas ím düleszkedik,
És torkát köszörülve,
S a szemétdombra fölrepülve,
Egy kacskaringóst kukorékol hetykén.
(Hisz kakas is ur a maga szemetjén.)
S látott-e ember fia ilyet?
Harsány szaván a párducz úgy megjed

Hogy szégyenszemre visszairamik
S meg sem áll a sivatagig.

Szerencse hogy egyszersmind ostobák
A veszedelmes bestiák ;
Különben e legjobb világ,
Mihelyt nem a jók döntenének benne,
A legroszabb világgá lenne.

A szent rucza

Japáni ős törvény meghagyja :
 «A siogún a népnek atyja ;
 Szent, sérthetetlen nem csak ő maga,
 De minden apró meg nagy birtoka ;
 És a ki bármihez hozzája nyúl,
 Bünhődik apagyilkosúl.
 Szent palotája szent árkaiban
 Telente vad ruczának ezre van.
 Kinek-kinek jó lesz vigyáznia :
 Ki egyet is megöl, halál fia !»

Egy kis fiú — öt éves, ha jól tartom —
 Kövel, homokkal játszadoz a parton ;
 Hát egyszer egy kavics a kezibül
 Oly szerencsétlenül
 Egy szent rucza felé repül
 Hogy vége lett. Jeddóban ám ügyesben
 Mozog a rendőrség mint Budapesten :
 Ruczát, fiút egyszeribe
 Viszik bíró eleibe.

A jajgató szülék is ott teremnek,
Zörgetve kapuját a kegyelemnek.

S a bíró így határoza :

«— Világos a törvény szava :

A ki megöl egy szent ruczát,

Azt a bakónak adjuk át ;

Tehát, ha e madárban nincsen élet,

Én tégedet, jó gyermek, elítéllek.

Mivel azonban az sem lehetetlen

Hogy a madár csak eszméletlen,

Hogy csak elájult, csak beteg

(Hiszen a teste még meleg) :

Azért, szülék, vigyétek házatokba,

És körülötte sűrögve-forogva

Ha holnapig életre költitek,

Ismét tiétek a gyerek.

De ha meg nem elevenül,

A fiu meghal menthetetlenül.»

Nos, haza vitték a dögöt.

Az apa, szegény, csak nyögött,

S kétségbesetten tördelvén kezét,

Siratta már mint holtat gyermekét.

De az anyát az anyaöszön

Éles eszüvé tette rögtön :

Nem hogy busúlna, inkább kedve kelt,

S várván a jó kimenetelt
Mint bizonyost,
Apróra tudta mit kell tenni most.
Szerencse hogy, megszólalásig,
Egy rucza olyan mint a másik ;
Igy asszonyunk könnyen talált
A piacon ép akkorát
Mint az a szent,
No csak hogy persze elevent.
És diadallal viszi más nap
A törvényhirdető tanácsnak :
Ott igazolják gondosan
Hogy a madár él csakugyan :
Ruczát bocsátják viz színére,
Fiút az anyja kebelére.

Anyai szív és bölcs bírói ok
A rossz törvényen üdvösen kifog.

Az agár és a tücsök

Egész nap üzvéen a nyulat,
 Elnyúlt a hűvös pad alatt
 S aludni készült az agár.
 Az ám bizony ! lehetne bár !
 Falhasadékban valahol
 A tücsök egyre csiripol.
 Szegény eb egyet mordula :
 « — Fáradt vagyok mint a kutya . . .
 Kérlek, tücsök, hadd el, no hadd !
 Hadd, aluszom ki magamat.
 — Ha fáradt vagy mint a kutya,
 S mint az agár olyan buta :
 Hhaj ! arrul én mit tehetek ?
 Teszem kötelességemet.
 Szüksége van rám a világnak !
 Ha hallgatnék, mit mondanának ? »

A szivbe, bár minő kicsi,
 Órjási vágyak férnek,
 S minden tücsök magát hiszi
 A világ közepének.

Házass jelenet

Reggel van ím. Fölébredének
A madarak, s velők az ének,
Az emberek, s velők a zaj,
 Meg ezerféle baj.
Fölébredt a férj s feleség is.
Kérdi a férj a feleségit,
Kérdi szelíden s édesen :
«— Nos, mit álmodtál, édesem ?
— Álmodtam, oh mily iszonyút !
Álmodtam hogy a ház kigyúlt.
Szobánkat éri már a bösz elem,
Engem leszögz a félelem ;
S te, nem hogy engem fölragadva
Vinnél ki gyorsan a szabadba,
Te a pipáid közt motyogsz,
Egy jó csomót markodba fogsz,
Csak azután jössz, s fél kezeddél
A szörnyü lángból úgy vezetsz el.
Nem mondom én hogy szent irás az álom ;
De sajnós, azt régóta látom,

Hogy néked ugyan kedvesebb
A pipa mint a hitvesed . . .»
A férj, szegény, tagadja ezt,
Egyik szó másikat ereszt,
S úgy összevesznek hogy egy álló hétig
Egy a mást görbe szemmel nézik.

Valódi baj nincs-e elég?
Képzelttel is toldjuk-e még?

A mogyorótolvaj

A mogyoró (nem a pálczája,
 De a szeme) már hajdanába'
 Tetszett a gyermekek inyének.
 Mutatja ezt az a történet
 A melyet Khelbun városárul
 Egy csacska krónikás elárul.
 Említ egy ottani nyalánk fiút
 Ki szűk nyakú márvány köcsögbe nyúlt,
 Lopandó egy maréknyi mogyorót.
 Benyúlni és markolni könnyű vót,
 De keze ben rekedt. Szörnyen sikó't,
 És a szülék, testvérek, bácsik, nénik
 Begyűlnek és kihúzni megkísérlik :
 Mind hasztalan, sikertelen !
 Bíró s tanács is megjelen,
 S fejöik törvén az eseten,
 Nagy bölcsen ők elvégezik
 Levágni a fiú kezit.
 Bakó a bárdját hozza már.
 Egy útas épen arra jár,

Meglátja készületeit,
És kérdi: «— Mit mivelnek itt?»
Hát értesítik a dologról.
Most a kicsiny tolvajhoz fordul:
«— A mit bemarkoltál kezdedel,
A mogyorót... no csak... ereszd el.»
A fiu szót fogad, s nene!
Egyszerre kün van a keze.
Lett most öröm; csak a fiu,

Az szomorú:

Azon keserg, siránkozik a kába
Hogy a mit elcsent nincs többé markába'.

Örülhetnél hogy baj nem ért,
S busúlsz egy mogyoró szemért!

Az élet kertje

Egy rózsás kertben — életünk ilyen kert —
Sétálni láttam tiz szál úri embert.

Hangzott panasz kilencznek ajakárul :

«— Be kár hogy a rózsához tüske járul !»

Egyetlen egy volt így elmélkedő :

«— Be jó hogy tüske közzül rózsza nő !»

A lakomázók

Négy lábu vendég kettő jött szobámba,
S mert kutyaláb volt mindkettőnek lába,
Világos hogy mindkettő eb vala.

Agár az egyik, jeles a faja ;
Kis pincs a másik, szintén a java.

Ebédre jöttek, ennél fogva
Nyájas pofával jöttek, mosolyogva.
Ebédjüket eléjük tálalám ;

De, nehogy összeveszszenek talán,
Külön-külön mindegyikének :
A pincsnek findsa alján állt az étek ;

Az agárnak
Mint falánknak,

Pajtásától jó messzire,
Öblös fazék volt bizva kényire.

Fél percz idő még nem telék,

De az agárnak ez elég

Hogy a mi ben van, fölhabzsolja szépen,
Egy porczikát sem hagyván a fenéken.
Aztán nyeli a száraz kortyokat,

S irigy szeme a pincsré pislogat,
Ki ételéhez majd hozzá se nyúl,
Mint egy kisasszony, csinján, finomúl
Szed ki egy-egy kis falatot belőle,
S élvében oly lassún halad előre
Hogy társa százszor megebédelhette
(Ha t. i. módja volna benne).

Minél több észszel élvezed,
Annál nagyobb az élvezet;
Több ész s kisebb élv többet ér
Mint kevesebb ész s tenger élv.
Az élet lakomáján töltve áll
Kinek-kinek a kéjpohár:
Egyik egyszerre hajtja fel s kidől;
Másik cseppenkint szürcsöl nedviből;
S mindenkit, mentül takarékosabb,
Annál tovább üdit az édes hab.

Az erények és a pénzmag

Hol ? hol nem ? egyszer az erények
 Látogatóba széledének.
 Szemérem több felé megyen :
 Sehol se látják szívesen.
 Mérséklet is magát jelenti :
 Azt hallja hogy nincs otthon senki.
 Jótékonyság kérezkedik :
 «Hadd jöjön máskor !» üzenik.
 Szorgalom, Érdem együtt jönnek :
 Oda se néznek a kettőnek.
 Igazság is be-bekopog :
 Mindjárt kapodják a botot.
 No, elgurúl most egy krajczárka :
 Hát, kapu tárva, kiki várja.

Kitől hallottam e mesét ?
 Biz azt sváb lanton verdesék *).
 S mi az, a mire megtanít ?
 Sváb ember is tud valamit.

*) A mese alapjául szolgáló eszmét egy heilbronni nóta foglalja magában.

Az öleb és a farkas

Lágy vánkoson, fönt, kastély ablakából
A jóllakott öleb lustán kibámul ;
Az éhes ordas, száraz mint a pózna,
Lent meglapúl, a kertbe belopózva.
Socialista vad szeme kidűled :
«— Falatomat még számon kérem tőled !»
A kutya észre veszi a lappangót :
«— Uf, uf! Hamar! Fogjátok el a rablót !»

Bőség ölebe, nyomor farkasa,
Ti köztetek örökös a tusa !
S a nép? A dúsat szidja, irigységből,
De hódol néki gyáván, szegyen nélkül ;
A szegénységet, elvben, nem becsmérli,
De a szegényt lenézi s elitéli.

A legerősebb

A szent Korán beszéli ezt : Az Úr,
 A megteremtett föld ótalmaúl,
 Hegységeket állított fel körül.
 Angyal sereg kérdezve oda gyűl :
 «— Hegynél erősb ugy-é mi sem lehet ?
 — A vas a mely megfúrja a hegyet.
 — S van-é a vasnál még hatalmasabb ?
 — A tűz mely megolvasztja a vasat.
 — S tűznél vajon hatalmasb mi lehet ?
 — A víz a mely eloltja a tüzet.
 — S víznél van-é kinek erősb a karja ?
 — A viharé a tengert is kavarja.
 — S van-é ki túltesz még a szélveszen ?
 — Az a halandó a ki jót teszen !
 Nincs lényeim közt egy sem oly erős :
 Senkit se bánt, mégis mindent legyőz.»

A szikla és a zuhatag

«— Mily változékony vagy te, oh hegy orma !
Nyájas, derült, majd fölleges, mogorva ;
Előlről ócska vár kiálló tornya,
Hátról hanyatt fekvőnek szája, orra ;
Itt éles bérczkönyök, ott kúpos forma ;
Eminnen gömbölyű, amonnan csonka :
Bár honnan néznek, mindig más a képed.
Tőlem tanulj következetességet !
A mint kिरontok én a szirtodúbul,
Egész hatalmam egyenest lezúdul.
Napfényben, ködben, folyton így teszek.
Esésemet bámulják ezerek ;
De még nem vette észre senki sem
Hogy más irányban omlanék vizem.
Bennem valósúl az örök-igaz :
Zugásom, zuhanásom mindig az.»
A zuhatag így locskolt fölfelé.
A szikla nyugton visszafelelé :
«— Se zugni, se zuhanni nem szokásom ;
De vész-viharral van elég vivásom,

Mig, völgy ölén, te bajban nem forogsz,
S nem háborítva, bátran háborogsz.
Hogy melyikünk egy s ugyanaz : te ? én-e ?
Én változónak látszom, más szemébe',
Különbözőnek ama hely szerint
A honnan engem ez vagy az tekint ;
De hogyha megnéznék minden felül,
Látják hogy egy vagyok szünetlenül.
Te azon egynek látszol megteremtve,
És mégis új vagy minden perczenetbe' :
Széthulló lényed milliónyi csepp,
S minél zajosb, annál tűnékenyebb.»

A szikla fönt : a derék emberek.
A zuhatag lent : a szidó tömeg.

Az élet harcza

Csatába ment a fiatal vitéz :
 Vagy diadalra, vagy halálra kész.
 De nem talált
 Se diadalt ő, se halált ;
 Mindössze csak egy seb jutott neki :
 Egy percz műve ! hanem e percz művéből
 Sok év mulik míg valahogy kiépül,
 S még aztán is, holtáig, égeti.

Mondják, az élet is csata.

Igaz a !

Harcz, hol dicső halál és győzelem
 Mind egyaránt ritkán terem,
 De sebet oszt ám, igenis,
 Testednek is, lelkednek is,
 S hajh, többet oszt ki mint a mennyit
 Meggyógyít vagy csak meg is enyhít
 Hamar, könnyen rajtad a seb ;
 Gyógyítani lassúbb, nehezebb.
 De úgy-e, te csak, édesem,
 Ápolni tudsz, sebezni nem ?

A hajó

Felebarátunk meghalása :
Hajónak messze indulása.

Kész a hajó, utjára kél,
Ringatja hab, röpíti szél,
Előbb siet, majd késve távoz,
S midőn felér a láthatárhoz,
Megáll, csak áll egy ideig,
S egy pillanatban eltűnik.
S a parton állók kérdezik :

«— Beúszik-é a vágyott kikötőbe ?
Vagy elvesz-é, a hullámokba dőlve ?»

És mondja egy :

«— Bizonyos az hogy tönkre megy !»

És mondja más :

«— Bizonyos a révbe jutás !»

És mondja harmadik : «— Senki se tudja
Hogy merre futja ki az utja ;
Ohajtsuk, érje el a cél
A melyet önmaga remélt !»

Van-é a síron túl is élet ?
Avagy megsemmisül a lélek ?
Az egyik ezt vitatja, más a más,
De egy se nyújthat biztos tudomást.
Élők előtt örök homály
Hogy hova szállit a halál ;
Legjobb azonban — ez a véleményünk —
Ugy élnünk itt hogy ott is élünk.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A két virág*)

Tavasz jövését érzi len
 Két kis mag, a föld méhben ;
 Dagad, feszül, kikelni készül,
 Magának, másnak ékességül.
 És szól egyik : «— Belőlem rózsza lesz,
 Bűbájjal, illattal telyes,
 Dús főmet büszkén hordozó,
 Minden szívet meghódító.»
 Másik, szerényebb, így kezd vallani :
 «— Én is szeretnék lenni valami ;
 De a mi belsőmben dobog,
 Saját erőm nekem titok ;
 Betelnek majd a végzetek,
 Az leszek a mi lehetek.»
 Nos, amaz első sietett kibújni,
 Levele válni, szára nyúlni ;
 S fejét, a hol virága rejlett,
 Erővel toltá, toltá feljebb,

*) Macdonald allegoriája után.

Mind várva, lesve, hogy mikor fessel ki,
Megnyílt szemével hogy fog nézdegelni,
Hogy nézi majd a szép eget
Mely rája fényt, hőt ereget,
Hogy nézi majd az íratos mezőt
A melynek ő oly nagy diszére nőtt.
Meglátta végre a napot.
Szegény virág! elsápadott.
Mert, hajh, az álmodott eget
Sűrűn borítják fellegek,
Mert a mező még csupa hó,
Ő meg csak egy fehér bogyó.
Keserűség! szomoruság!
Nem rózsa lön, de hóvirág.
Többé nem is öröködik,
Nem nyújtja már föl a fejit.
Inkább lehajtja, s lám! ez jól esik;
Sőt kedvesebb is e fejecske
Igy szem lesütve, lecsüggedve.
És arra mén egy bús, beteg leányka,
És fölvidúl, hogy ránéz a virágra,
És leszakítja, és feltűzi keblén;
Az meg, piczinke lelkét kilehelvén,
Hálásan áldja a böles végzetet
Hogy szenvedőnek vígaszúl lehet.

A másik mag, meleg fészkébe' lent,
Még jó soká pihent,
És lassan is nőtt, már kikelve ;
De a mikor megnyílt a kelyhe,
S belőle pompás rózsaszirmai
Kezdenek bűvösen kibomlani,
Egész világ gyönyörűsége lett ;
És, haldokolva,
Két boldog szeretőnek illatolva
Fejezte bé az életet.

Azt nem tudod hogy mi lehetsz .
De bármi légy is, jót tehetsz.

M U T A T Ó

	<i>Lap</i>
Agár (az) és a tücsök	169
Alföld (az) bújja	97
Anya (egy) és fiai	21
Anyáról (még egy)	23
Barát meg ellenség	65
Beteg (a) és az orvosok	50
Beteg király (a)	154
Béres gyerek (a)	159
Birkanyáj (a)	30
Búbos galamb (a)	43
Bűnbánat	151
Csalhatatlan (a)	40
Csámpásról	74
Csillagok (a)	142
Elítélt kutya (az)	152
Ember (az) epopéája	73
Engedetlen tag (az)	71
Erények (az) és a pénzmag	177

	<i>Lap</i>
Erkölcsbíró (az)	63
Élet (az) harcza	182
Élet (az) kertje	174
Fenevad (a)	164
Fürediek (a) régen	114
Fűszál (a) imádsága	137
Hajó (a)	183
Hazug önértzet (a)	127
Három párbeszéd	130
Házas jelenet	170
Helyes pár (a)	104
Hét kérdés (a)	109
Hízó (a)	120
Hű kutyáról (a)	28
Igazmondás	135
Jámbor (a) és a kígyó	25
Jeles bíró (a)	78
Jó oroszlán (a)	112
Jótevő (a) háza népe	162
Kaszinóbul (egy)	33
Kádár uram	132
Kárpát (a)	3
Kétféle végzet	119
Két leányról (a)	143
Két virág (a)	185

Ki az éljen	18
Kincsásó (a)	153
Király (a) és a paraszt	85
Kolbászos kutya (a)	45
Kontár (a)	20
Könyvárús (egy) meséje	67
Kullancs (a)	55
Kutya dolgok	128
Kutya esze járása	89
Kutya hazafiság	111
Lakomázók (a)	175
Lángész (a)	16
Lázongó inasok (a)	10
Lear király	59
Legerősebb (a)	179
Lyoni költőverseny (a)	101
Macskafiak (a)	47
Megszelídült kutya (a)	147
Megtisztelés	103
Méh (a) s a pók	100
Mogyorótolvaj (a)	172
Nagyra törő gyermek (a)	38
Népmese	84
Okos fiú (az)	122
Oroszlán (az) és dajkái	133

Oroszlán (az) és számár meséje	12
Ölceb (az) és a farkas	178
Papválasztás	32
Paraszt (a) és a szolgabíró	118
Patkány (a) házassága	93
Piszkos fiúk (a) öröme	91
Régi történet	1
Romlatlan (a)	54
Rosz házörök (a)	70
Rosz hír (a) átka	81
Rosz száju (a)	149
Rosz számítás	117
Róka (a) és a szőlő	57
Róka (a) két szava	13
Számár (a)	61
Szent rucza (a)	166
Szerencse (a) rabja	98
Szikla (a) és a zuhatag	180
Szomoru bölcsész (a)	8
Tengerszem (a)	6
Természet (a) idyllje	136
Tisztelkedés	139
Toll (a) meséje	14
Tömeg (a) tetszése	80
Törbe csett szarvas (a)	49

	<i>Lap</i>
Tudatlan kuvaszok (a)	76
Uj Cato (az)	39
Vajas kenyér (a)	42
Vállalkozó kutya (a)	36
Véleménykülönbség	92
Világ folyása	158
Virasztó (a)	26

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár